

RAPPORT 292

Archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Spelverstraat te Bilzen (Fase 1).

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Casters
Algemene Ondernemingen

Hanne De Langhe
Juni 2016

ARON-RAPPORT 292

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM AAN DE SPELVERSTRAAT TE BILZEN (FASE 1)

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN
CASTERS ALGEMENE ONDERNEMINGEN

Hanne De Langhe

Tongeren
2016

Opgraving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer:	2016/257, 2016/257(2) en 2016/257(3)
Naam aanvrager:	Joris Steegmans
Naam site:	Bilzen Spelverstraat

Colofon

ARON rapport 292 - Archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Spelverstraat te Bilzen (Fase 1). Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Casters Algemene Ondernemingen.

Opdrachtgever: Casters Algemene Ondernemingen

Projectleiding: Petra Driesen

Uitvoering veldwerk: Joris Steegmans en Hanne De Langhe

Auteurs: Hanne De Langhe

Bijdragen: /

Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Wettelijk depot: D/2016/12.651/30

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be

Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

Inhoudstafel

Inleiding	1
1. Het onderzoeksgebied.....	1
1.1 Algemene situering.....	1
1.2 Historische achtergrond.....	5
1.3 Eerder archeologisch onderzoek.....	9
2. Het archeologisch onderzoek.....	10
2.1 Doelstelling.....	10
2.2 Verloop.....	11
2.3 Methodiek.....	11
3. Onderzoeksresultaten.....	13
3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein.....	15
3.2 De archeologische sporen.....	17
Conclusie en aanbevelingen.....	18

Bibliografie

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Lijst met afkortingen
- Bijlage 3: Periodentabel A4
- Bijlage 4: Sporenlijst
- Bijlage 5: Fotolijst
- Bijlage 6: BI-16-SP Profielen A3 20
- Bijlage 7.1: BI-16-SP Detailplan A4 50 1
- Bijlage 7.2: BI-16-SP Detailplan A4 50 2
- Bijlage 8.1: BI-16-SP Ontwerpplan A3 600
- Bijlage 8.2: BI-16-SP Ontwerpplan A3 750
- Bijlage 9.1: BI-16-SP Overzichtsplan A3 600
- Bijlage 9.2: BI-16-SP Overzichtsplan A3 750
- Bijlage 9.3: BI-16-SP Overzichtsplan A3 2000
- Bijlage 10: Vergunning

Inleiding

Naar aanleiding van de realisatie van een omleidingsweg te Bilzen werd door *Onroerend Erfgoed* een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk geacht.

Het huidige onderzoek, waarvan het voorliggend rapport de resultaten behandelt en dat uitgevoerd werd in opdracht van *Casters Algemene Ondernemingen*, bestond uit een proefsleuvenonderzoek met als doel het archeologisch potentieel van het nieuw te ontwikkelen terrein te kunnen inschatten.

De projectzone is in totaal ca. 3 ha groot en kan in twee deelgebieden (*afb.2*) onderverdeeld worden: deelgebied 1 in het zuiden en deelgebied 2 in het noorden. Deelgebied 1 loopt van de Maastrichterstraat naar de Kapittelstraat. Een deel van het toekomstig wegtracé in dit deelgebied werd al eerder archeologisch onderzocht door middel van proefsleuven en een vlakdekkende opgraving. In het opgegraven gedeelte werd een nederzetting aangetroffen uit de IJzertijd en mogelijk ook uit de Bronstijd.¹ Deelgebied 2 ligt ten noorden van deelgebied 1 en loopt van de Kapittelstraat naar Meershoven en de Asdreef.

Afb. 1. Globale situering van het onderzoeksgebied op de kaart van België (NGI, 2002)

Het voorliggende rapport behandelt de resultaten van het onderzoek van deelgebied 1. Dit onderzoek werd door het archeologisch projectbureau *Aron bvba* uitgevoerd op 20 en 21 juni 2016.

Het onderzoek leverde twee kuilen op die vermoedelijk minstens van Romeinse ouderdom zijn. Er werden geen vondsten aangetroffen.

1. Het onderzoeksgebied

1. 1. Algemene situering.

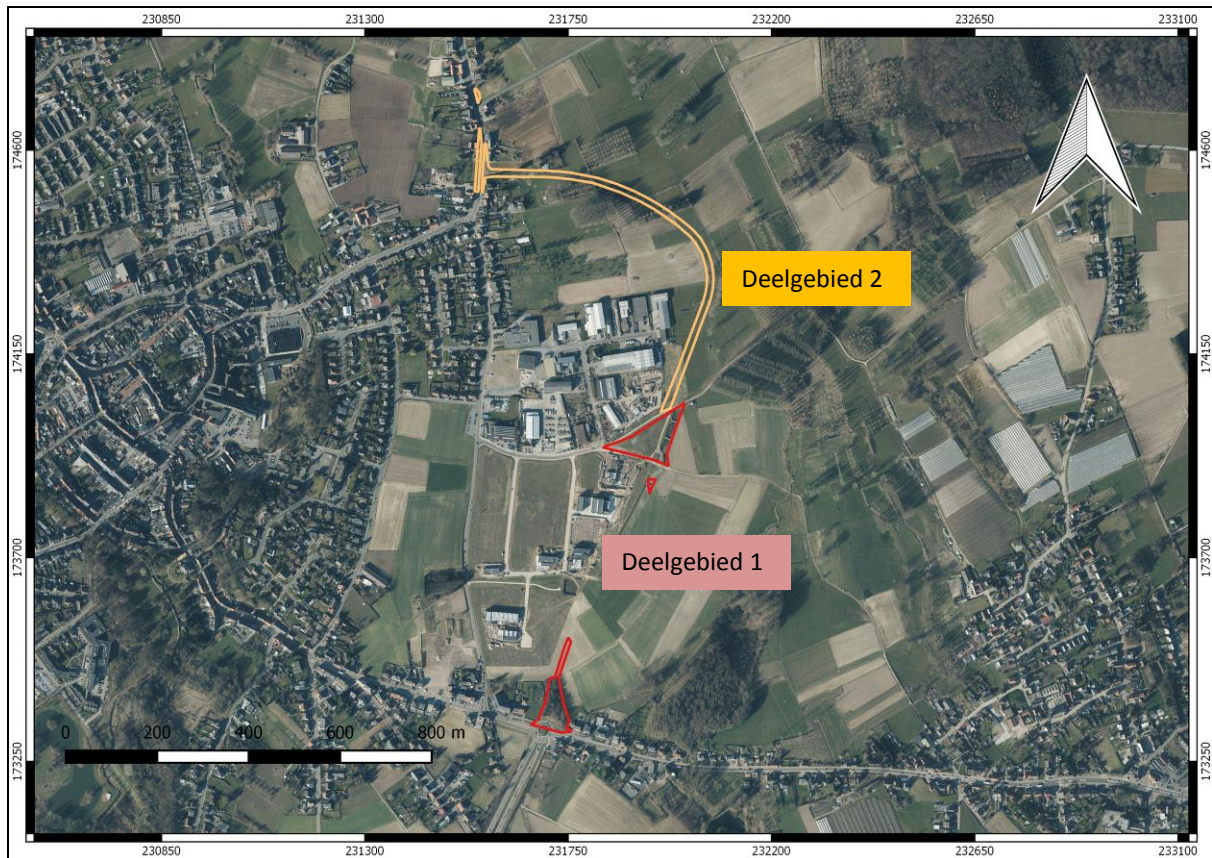
Het projectgebied ligt op ca. 800 tot 1000 m ten noordoosten, oosten en zuidoosten van het centrum van Bilzen en strekt zich uit over een afstand van ca. 1700 m. De uitvoering van de werken zal in twee fases gebeuren, vandaar dat het projectgebied werd opgedeeld in twee deelgebieden: deelgebied 1 in het zuiden en deelgebied 2 in het noorden.

Deelgebied 1 ligt ten oosten en zuidoosten van het centrum van de stad Bilzen en heeft een oppervlakte van 1,6 ha. Zoals eerder vermeld, werd al een gedeelte van dit gebied in het verleden onderzocht d.m.v. proefsleuven. Het huidige onderzoeksgebied omvat de percelen 490E, 491d, 487c, 486a, 484, 482, 465a, 424b, 379a, 380b, 383c, 376a, 375a, 372b, 371a (Kadaster Bilzen, afdeling 1, sectie G), allemaal percelen waarop tot op heden nog geen archeologisch onderzoek heeft plaats gevonden.

Het terrein wordt in het zuiden begrensd door de Maastrichterstraat en in het noorden en noordwesten door de Kapittelstraat en de Bloemendaalstraat. Ten oosten en ten westen van het onderzoekstraject liggen hoofdzakelijk akkers en weiland. Het traject wordt doorkruist door enkele landwegen. Het terrein werd tot voor kort voornamelijk ingenomen door weiland. In het zuiden, ter hoogte van de Maastrichterstraat, was een gedeelte van het terrein bebost en lag een talud (*Afb. 2*).

De Wilderbeek ontspringt ten oosten van deelgebied 1 en stroomt in noord tot noordoostelijke richting op ca. 190 m ten oosten van het onderzoeksgebied. De Demer stroomt door het centrum van Bilzen op ca. 750 m ten westen van het onderzoeksgebied. Topografisch situeert deelgebied 1 zich op een helling die daalt in de richting van de Wilderbeek. Het noordelijke deel is deels in een droogdal gelegen.

¹ Habermehl, D.(2014)

Afb. 2: Orthofoto met aanduiding van het onderzoeksgebied, deelgebied 1(rood) en deelgebied 2 (geel). Schaal 1 : 9000 (Bron: Geopunt/QGis).

Bilzen is gelegen in het overgangsgebied tussen het zandige Kempens hoogplateau in het noorden en de Haspengouwse leemstreek in het zuiden. Tijdens de laatste ijstijd (Weichsel- of Würm-ijstijd) vervoerden krachtige winden zand- en leemdeeltjes vanuit de schaars begroeide toendravlakten naar onze streken. In het zuiden van Nederland en het noorden van Vlaanderen (Kempen) werden zwaardere zanddeeltjes afgezet (cfr. dekzand). Verder zuidwaarts werden de lichtere deeltjes afgezet, eerst zandleem en vervolgens de kleinste leemdeeltjes (met een korrelgrootte van 0,03 mm).² In de overgangsstreek zijn, door menging van lemig en zandig materiaal, gronden gevormd op lichte zandleem en zandleem.³

Het (zand)leemdek in de regio heeft volgens de quartair geologische kaart ter hoogte van het onderzoeksgebied een dikte van ca. 1 tot 4 m. Hieronder bevindt zich de tertiaire ondergrond, die in het noorden en in de centrale zone van deelgebied 1 volgens de tertiair geologische kaart (Afb. 3) bestaat uit de *Formatie van Boom*. Deze formatie bestaat voornamelijk uit een blauwgrijze tot bruinzwarte klei, soms zandiger, soms afgewisseld met siltlaagjes. De klei is rijk aan mica's en pyriet en wordt gekenmerkt door ritmische veranderingen in siltgehalte, organisch materiaal en carbonaatgehalte. De klei is gemiddeld 10 m dik, maar kan tot 20 m dik worden en is goed te onderscheiden van de onderliggende *Zanden van Berg*.⁴

In het zuiden van deelgebied 1 bestaat de tertiaire ondergrond volgens de tertiair geologische kaart voornamelijk uit de *Formatie van Bilzen*. De *Formatie van Bilzen* bestaat uit twee zandpakketten gescheiden door een opvallend kleipakket. De formatie bestaat dus uit drie leden: het *Zand van Kerniel*, de *Klei van Kleine Spouwen* en het *Zand van Berg*. Het *Zand van Kerniel* is een grijswit tot geel middelmatig zand met een kleiige basis. Soms komt kwarts- en silexgrind voor. De gemiddelde dikte van het *Lid van Kerniel* bedraagt 5 m. De *Klei van Kleine Spouwen* is een groenachtig bruine tot geelgrijze zandige klei, vaak kalkhoudend met regelmatig

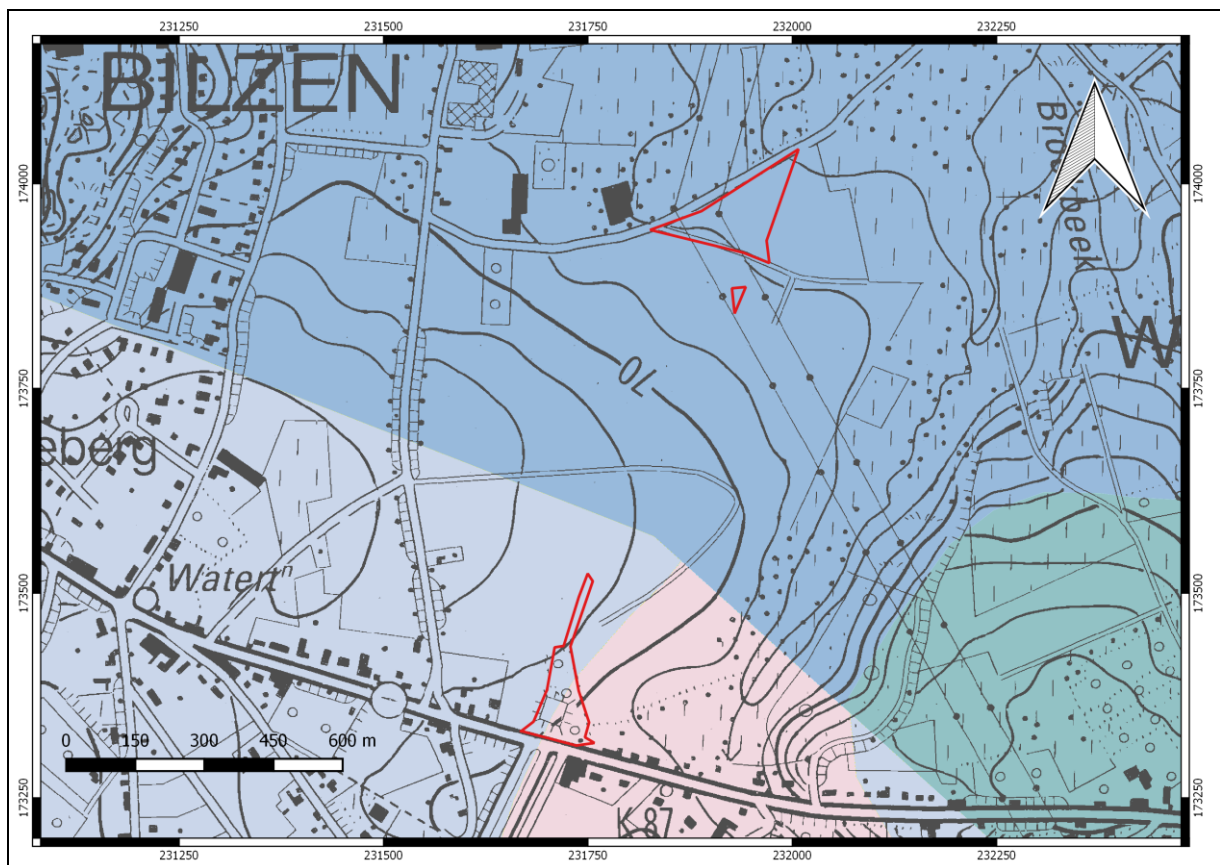
² Denis P. (2008), p. 47.

³ Baeyens L. (1968), p. 11.

⁴ De Geyter G. (ed.) (2001), p. 21

voorkomen van 'Nucula comta'. De *Klei van Kleine Spouwen* is 6-7 m dik. Onder de *Klei van Kleine Spouwen* treft men een bleekgrijs soms bruinachtig half fijn tot grof mica- en glauconiethoudend zeer licht kleiig zand aan dat vooral bovenaan veel schelpen bevat als *Glycymeris*, *Cytherea*, *Cerithium* (*Zand van Berg*). Aan de basis van dit 5-6 m dikke zandpakket treft men geregeld een basisgrind aan. Het *Zand van Berg* is te onderscheiden van het *Zand van Kerniel* omdat het meer mica's en glauconiet bevat.⁵

De zuidoostelijke hoek van deelgebied 1, tenslotte, bestaat uit de *Formatie van Borgloon*. Deze formatie bestaat voornamelijk uit het *Lid van Henis*. Het *Lid van Henis* bestaat uit een zwarte vette klei met resten van brakwaterschelpen zoals *Cerithium*, *Cytherea* en *Cyrena*. Sporadisch worden zwarte lignietrijke horizonten aangetroffen. Soms wordt de klei afgewisseld met grijsgroen fijn micahoudend zand, soms komen kalkige nodulen voor. Onderaan wordt plaatselijk een groen zand met brakwater fossielen aangetroffen. De dikte varieert van enkele meters tot 10 - 15 m.⁶

Afb. 3: Topografische kaart met overlap van de tertiair geologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood) en tertiaire formaties (Formatie van Boom (donkerblauw), Formatie van Bilzen (lichtblauw), Formatie van Borgloon (lichtroze) en Formatie van Bolderberg (groen). Schaal 1:5000. (Bron: Bodemverkenner/QGIS).

Volgens de bodemkaart (Afb. 4) wordt deelgebied 1 gekenmerkt door vijf verschillende bodemtypes, nl. een Aba0-, Aba1-, Aep-, AbB- en Abp-bodem.

In het noorden, in het droogdal, en ten oosten van het terrein, in de vallei van de Wilderbeek, is een Aep-bodem aanwezig, zijnde een natte, sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling. Deze gronden zijn opgebouwd uit lemig materiaal (licht tot zwaar leem) en worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt in deze bodems een volledig gereduceerde horizont (horizont Cg) voor, meestal licht olijfgrijs of grijs. Duidelijke roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. De bovengrond vertoont een bruinachtige grondkleur.⁷

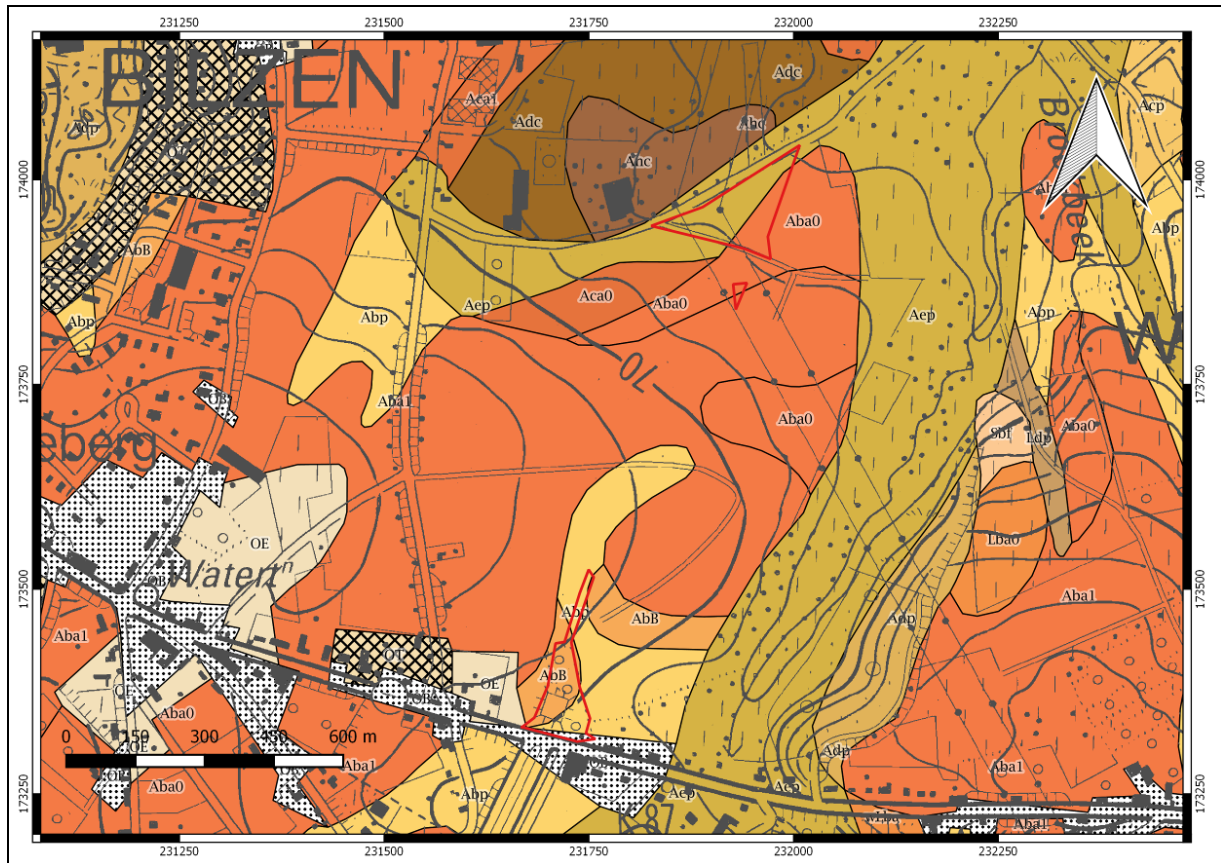
⁵ De Geyter, G. (ed.) (2001).

⁶ De Geyter, G. (ed.) (2001).

⁷ Van Ranst E. en Sys C. (2000).

Verder worden in het noorden van deelgebied 1, hoger op de helling, een Aba0 bodem en een Aba1-bodem aangetroffen, zijnde droge leembodems met een textuur B-horizont. De serie Aba is ontwikkeld in het Pleistocene loessdek en vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. Bij Aba0 rust de Ap op een geelbruine uitlogingshorizont, die bij een Aba1-bodem ontbreekt. De Bt bestaat uit een bruine zware leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt.⁸

Afb. 4: Topografische kaart met overlap van de bodemkaart en aanduiding van het onderzoeksgebied (rood), schaal 1:5000 (Bron: Bodemverkenner/QGIS).

Het zuidelijk deel van deelgebied 1 wordt gekenmerkt door twee bodemtypes. In het noordoosten en centraal in het deelgebied wordt op de bodemkaart een AbB -bodem weergegeven, in het noorden en in het zuidoosten een Abp -bodem.

Een Abp-bodem is een droge leembodem zonder profielontwikkeling. Deze bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies en bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Hevige stortregens en smeltwater spoelen de oppervlakkige laagjes van de onbedekte hellinggronden immers weg en zetten ze af in de lagere delen van het landschap. De opeenvolgende afzettingen veroorzaken een min of meer uitgesproken gelaagdheid. De begraven textuur B-horizont bevindt zich op een diepte van meer dan 80 cm.⁹

Een AbB-bodem is een droge leembodem met textuur B of structuur B horizont. Het betreft een complex van sterk geërodeerde Aba gronden met een weinig duidelijke of zeer dunne textuur B-horizont en gronden met een oppervlakkige ontkalkte leem (structuur B-horizont). Deze leemgronden komen voor op smalle stroken op de overgang van de lemige plateaugronden naar de droge colluviale depressiegronden, vooral aan de hellingsbreuk van de flank. De AbB-bodem wordt het meest aangetroffen op de zuid- en westhelling van de

⁸ Van Ranst E. en Sys C. (2000).

Baeyens L. (1968), p. 31.

⁹ Van Ranst E. en Sys C. (2000).

Baeyens L. (1968), p. 74-75.

depressie. Daar is de erosie het sterkst, omdat na de sneeuw- en vorstperiode de dooi het meest intens is. Het ontstaan van de asymmetrische vorm van de meeste depressies van valleien zou hieraan te wijten zijn. Verder werd de erosie in de hand gewerkt door de overheersende westen- en zuidwestenwinden en daarmee gepaard gaande slagregens.¹⁰

1.2 Historische achtergrond

De oorsprong van Bilzen hangt waarschijnlijk samen met de stichting van de abdij van Munsterbilzen. Deze werd volgens de traditie en vroegere geschiedschrijving aan Sint-Landrada (circa 705) toegeschreven, maar dit wordt maar weinig ondersteund door de eigentijdse geschreven bronnen.¹¹ Bilzen werd voor het eerst vermeld in 950 als *Beila*, in 1096 als *Belisia*. Dit zou verwijzen naar de Keltische godheid Belenos of afstammen van het Keltische *Belisa*, wat helder water betekent. Mogelijk was Bilzen een villa (Bilisia) van de Pepiniden-familie (Frankische edelen, voorouders van de Karolingers), waarvan Munsterbilzen het centrum vormde. De gunstige ligging aan de Demer, op de grens met de Kempen, gaf ontstaan aan een klein handelscentrum.¹²

Bilzen en de helft van Kolmont werden door Lodewijk I van Loon als bruidsschat geschonken aan zijn dochter Geertruid in 1170. Gerard van Loon weigerde echter de bevestiging van deze gift aan de zonen van Geertruid. Deze graaf verleende verschillende gunsten aan de inwoners van Bilzen. Het is niet duidelijk of hierbij ook het stadsrecht hoorde. Het ontstaan van Bilzen als stad is dan ook niet duidelijk, er bleef geen vrijheidscharter bewaard. Midden 13de eeuw was de stad echter al een feit, en ze was voor 1366 volledig omwijd. Bilzen werd de hoofdplaats van één der vijf ambten van het graafschap Loon.¹³

Doorheen de geschiedenis kende de stad verschillende belegeringen. In 1483, tijdens de burgeroorlog tussen prinsbisschop de Horne en de familie de la Marck, werd Bilzen door troepen van Maximiliaan van Oostenrijk belegerd. De stad werd na zware weerstand ingenomen. Prinsbisschop Erard de la Marck herbouwde de stad in 1506.¹⁴ In 1576 overviel het Duits garnizoen, door de Spanjaarden uit Maastricht verjaagd, de stad. In 1623-1637 heerste de pest in de stad. In 1636 werd de stad ingenomen en platgebrand door Jan van Weert en zijn Kroatische troepen. In 1654 plunderden Lorreïse troepen de stad, in 1673 Franse troepen bij het beleg van Maastricht tijdens de oorlog van Lodewijk XIV tegen de Verenigde Provinciën. In 1675 braken de Franse troepen een deel van de vestingen af, en toen ze in 1678 de stad verlieten, brandde een gedeelte van de stad af. Bilzen werd nogmaals geplunderd in 1692 door Franse dragonders. In 1746 kampeerden Franse troepen in de stad tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog; er heerste dysenterie onder de bevolking. In de loop van 1747 kende de stad inkwartieringen en plunderingen door keizerlijke en geallieerde troepen en in 1794 werd Bilzen bezet door de Franse revolutionaire troepen.

In 1795 werd Bilzen hoofdplaats van een gerechtelijk kanton.¹⁵

Het stratenpatroon in de omgeving van deelgebied 1 was ten tijde van de opmaak van de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgericht op initiatief van *graaf de Ferraris* (1771-1778, *afb. 5*), enigszins vergelijkbaar met het huidige stratenpatroon. De Kapittelstraat is nog niet aanwezig, maar de Spelverstraat in het westen en de Maastrichterstraat in het zuiden zijn goed herkenbaar. De Demer stroomt ten westen van het projectgebied. Ten oosten van het projectgebied stroomt een kleinere waterloop die ook *Demer* genoemd wordt. Mogelijk gaat het hier om de huidige Wilderbeek. Binnen het onderzoeksgebied is geen bewoning aanwezig. Het onderzoeksterrein bestaat in het zuiden uit akkers en in het noorden – in het droogdal – uit weilanden.

¹⁰ Baeyens L. (1968), p. 35-36.

¹¹ Sevenants e.a. (2010)

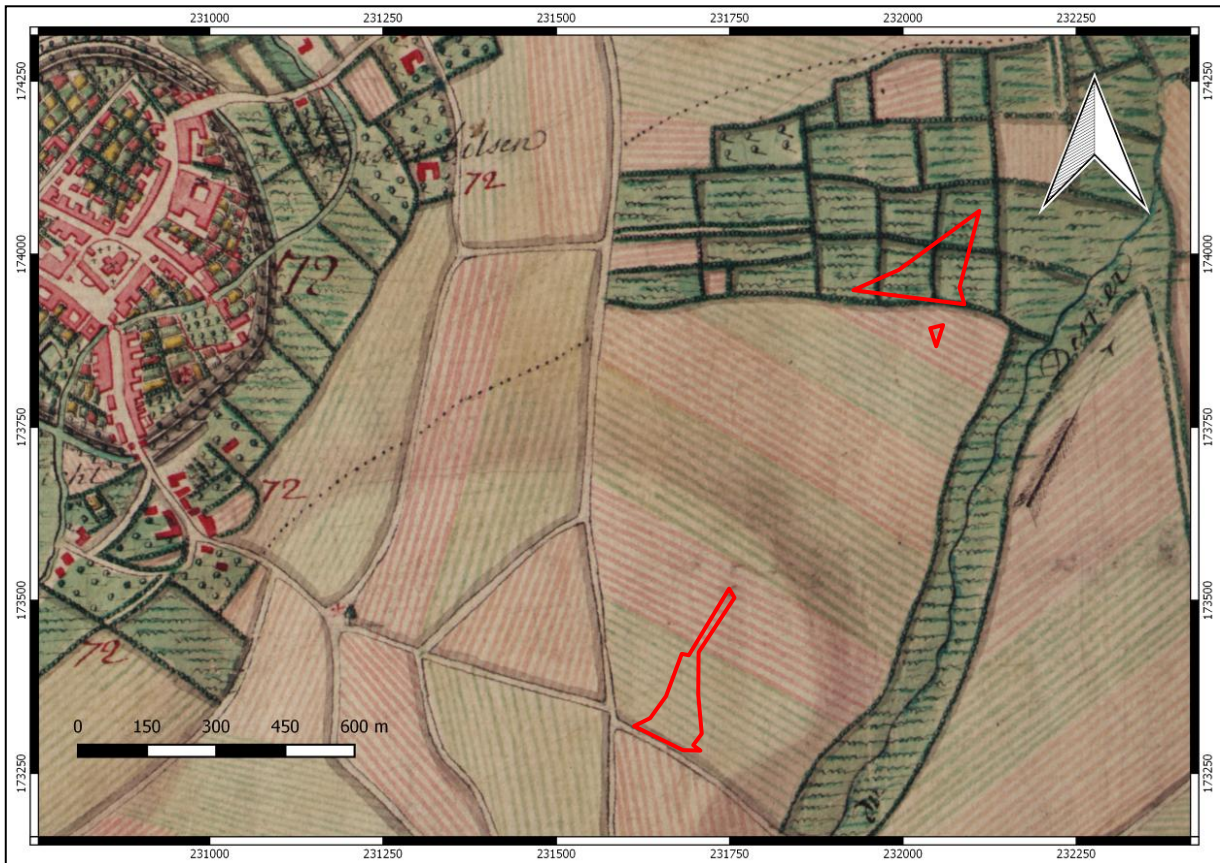
¹² Baerten (1963), p. 246-250.

¹³ Baerten (1963)

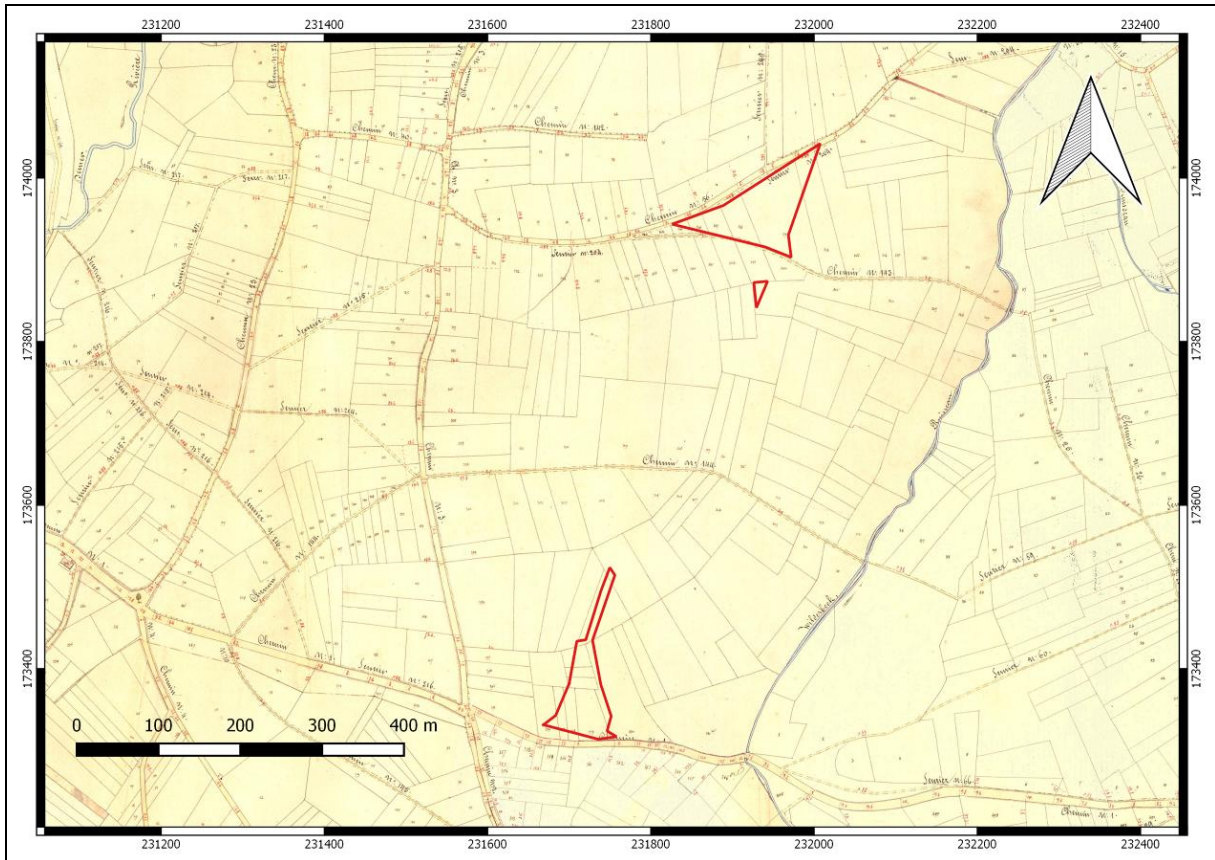
¹⁴ Paquay (1915), 17-44.

¹⁵ Paquay (1924)

Afb. 5: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1:6000 (Bron: geopunt.be/QGis).

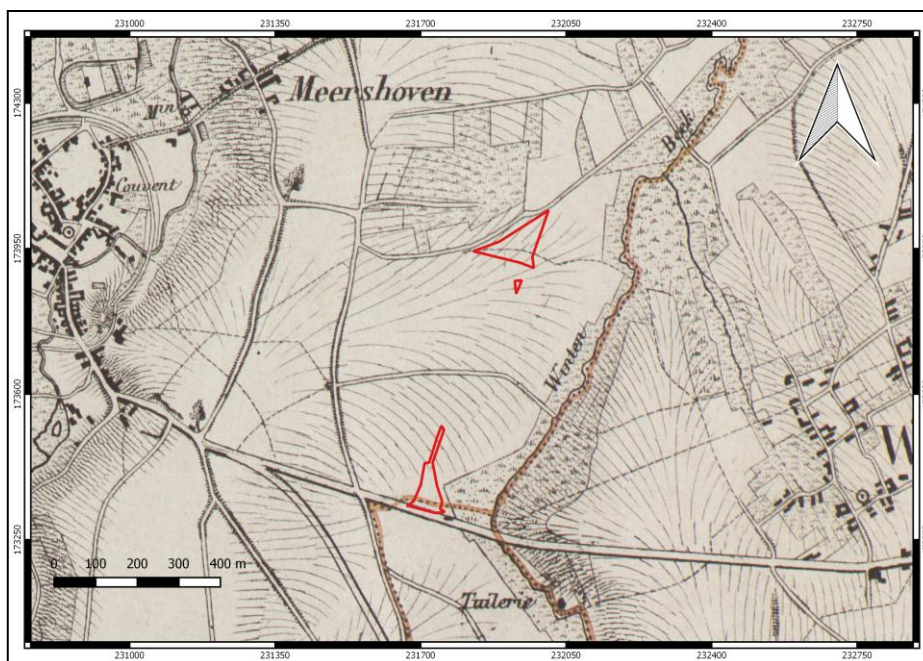

Afb. 6: Atlas van de Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1: 5000 (Bron: [geopunt.be / QGis](http://geopunt.be/QGis))

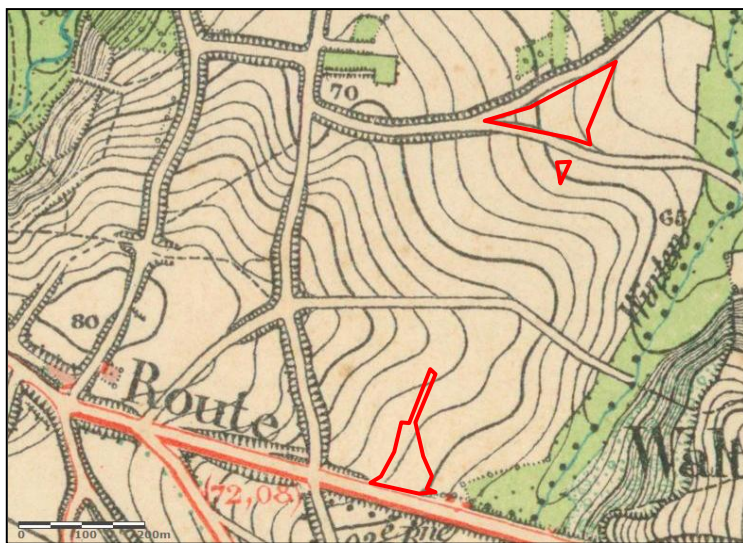

Ook op de *Atlas der Buurtwegen* (1845) (Afb. 6) en de *Vandermaelenkaart* (Afb. 7) is het onderzoeksterrein onbebouwd en is de Maastrichterstraat herkenbaar. Naast de Maastrichterstraat zijn ook de Kapittelstraat en de Bloemendaalstraat ten noorden van het traject en de landwegen die het traject doorkruisen, herkenbaar. Ook de huidige percelering is op de *Atlas der Buurtwegen* reeds deels zichtbaar. Ten oosten van het traject stroomt de Wilderbeek. Op de *Vandermaelenkaart* staat ten zuidoosten van het onderzoeksterrein de term 'tuilerie' vermeld, verwijzend naar een pannembakkerij.

De *topografische kaarten* van 1873 (Afb. 8), 1904 en 1939 (afb. 9) geven een gelijkaardige situatie weer. Het terrein is nog steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Op de kaart van 1939 is een weg zichtbaar op de zuidoostelijke grens van het terrein (afb. 9). Deze is op de *topografische kaart* van 1969 echter reeds verdwenen (afb. 10). Het terrein blijkt nog steeds in gebruik als landbouwgrond. Uitgaande van de aanwezige hoogtelijnen ligt het terrein wel lager in vergelijking met vroeger. Op de topografische kaarten van 1981 (afb. 10) en 1989 is het terrein nog steeds onbebouwd. Op de topografische kaart van 1989 is zichtbaar dat de Alden Biesensingel is doorgetrokken tot aan de Maastrichterstraat, waardoor een T-splitsing ontstond ter hoogte van de huidige rotonde ten zuiden van het onderzoeksterrein. Er is tevens een talud zichtbaar op het terrein ter hoogte van dit kruispunt. Deze ligt er vandaag de dag nog.

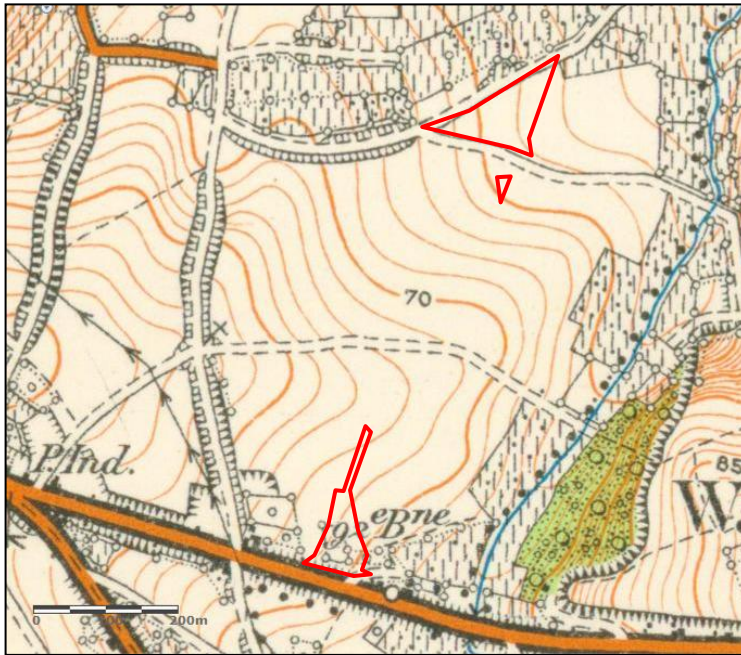

Afb. 7:
Vandermaelenkaart (ca. 1850) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1: 7500 (Bron: QGIS/Geopunt).

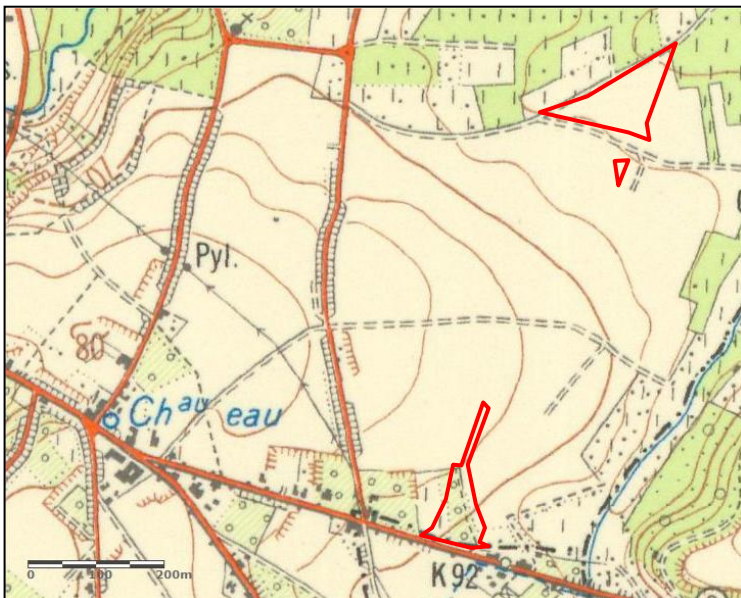

Afb. 8: Topografische kaart uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

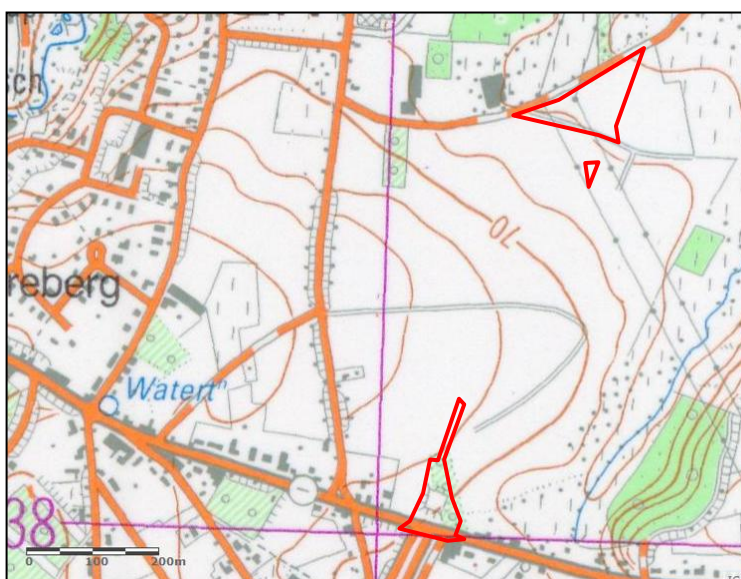

Afb. 9: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

Afb. 10: Topografische kaart uit 1969 met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

Afb. 11: Topografische kaart uit 1989 met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

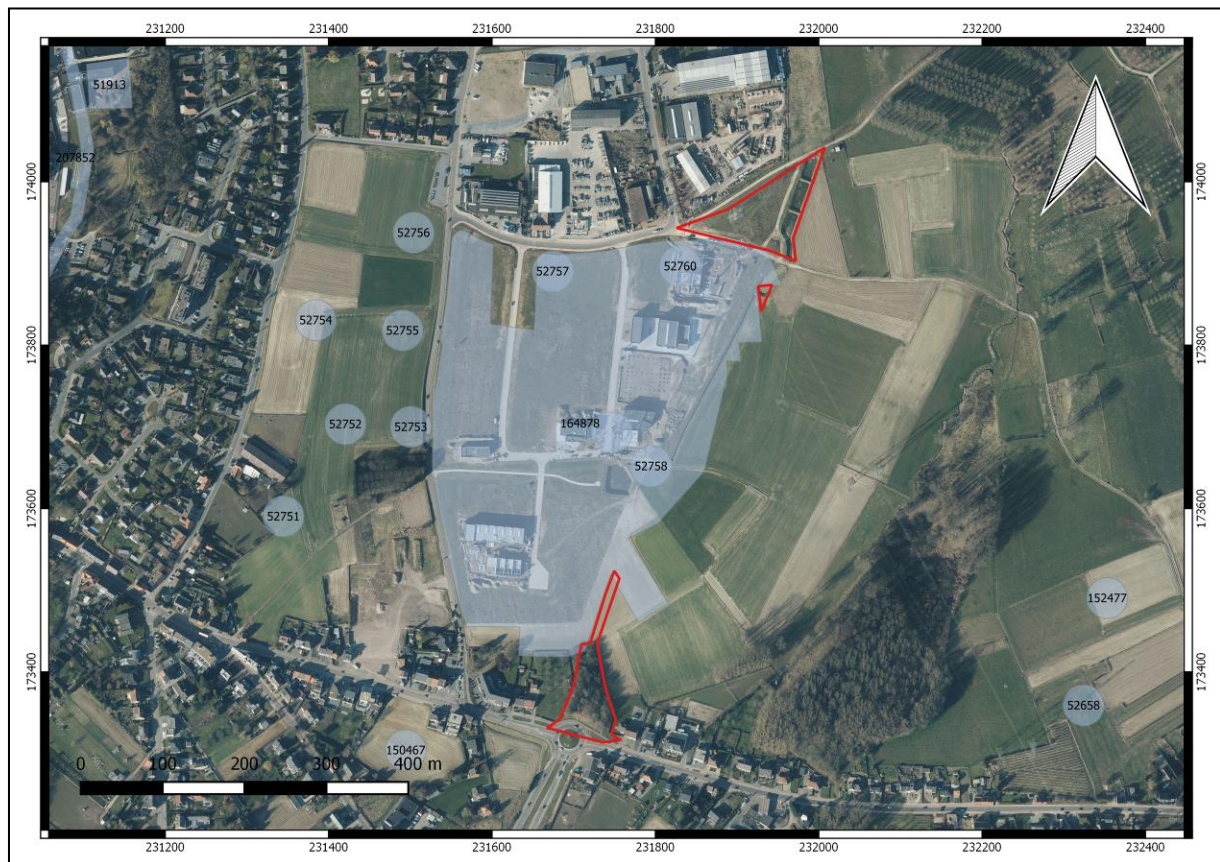

1.3 Eerder archeologisch onderzoek

In en rondom het onderzoekstraject zijn verschillende CAI locaties gekend.

Het traject ligt gedeeltelijk binnen het gebied van CAI locatie 164878. In 2013 vond hier een archeologische prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven plaats, uitgevoerd door Condor. Later dat jaar werd het terrein opgegraven door VUHbs. Er werd een nederzetting uit de IJzertijd aangetroffen met 19 gebouwen, 17 spiekers, 2 crematiegraven en meerdere kuilen, waaronder afvalkuilen (met o.a. keramiek, verbrande leem en kookstenen).¹⁶

Er zijn verder heel wat metaalvondsten die voornamelijk uit de Nieuwe Tijd stammen geregistreerd ter hoogte van het onderzoeksgebied en in het gebied tussen de Kapittelstraat en de Maastrichterstraat, waaronder o.a. musketkogels, een deel van een mantelspeld, munten, zegelloodjes, (CAI locaties 52751 t.e.m. 52760).¹⁷ Op ca. 230 m ten westzuidwesten van het onderzoeksgebied werden eveneens enkele losse vondsten uit o.a. de Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd gevonden, waaronder aardewerk, munten en kogelhulzen (CAI locatie 150467).¹⁸

Afb. 11: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen en het projectgebied. Schaal 1:5000 (bron: AGIV; QGIS).

Op ca. 550 m ten oosten van het onderzoeksgebied bevinden zich CAI locatie 152477, een vondstenconcentratie dakpannen uit de Romeinse periode, en CAI locatie 52658, een musketkogel uit de Nieuwe Tijd.¹⁹

¹⁶ Deville T. (2013)

Habermehl, D. (2014), p. 118

<https://cai.onroendergoed.be/locatie/164878>.

¹⁷ <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52751>; <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52752>;

<https://cai.onroendergoed.be/locatie/52753>; <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52754>;

<https://cai.onroendergoed.be/locatie/52755>; <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52756>;

<https://cai.onroendergoed.be/locatie/52757>; <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52758>;

<https://cai.onroendergoed.be/locatie/52759>; <https://cai.onroendergoed.be/locatie/52760>.

¹⁸ <https://cai.onroendergoed.be/locatie/150467>.

¹⁹ <https://cai.onroendergoed.be/locatie/152477>.

Op ca. 780 m ten westen van het onderzoeksgebied bevindt zich tenslotte het stadscentrum van Bilzen, waarvan de Laat-Middeleeuwse omwalling zichtbaar is op de Ferrariskaart (CAI locatie 207852), en met net buiten het centrum CAI locatie 51913, een vondstenconcentratie van Romeins bouwmateriaal.²⁰

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

Doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- * Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- * Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- * Zijn er tekenen van erosie?
- * In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- * Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- * Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- * Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- * Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- * Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- * Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- * Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- * Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- * Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
  - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
  - Wat is de omvang?
  - Komen er oversnijdingen voor?
  - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- * Kunnen de sporen gelinkt worden aan de nabijgelegen archeologische opgraving?
- * Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- * Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- * Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- * Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- * Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- * Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- * Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- * Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

<https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/52658>.

²⁰ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/207852>.

<https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/51913>.

* Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

* Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

* Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2.2 Verloop

Voorafgaandelijk aan het onderzoek werd op naam van *Joris Steegmans* een vergunning voor het uitvoeren van een archeologische opgraving bij *Onroerend Erfgoed* van de *Vlaamse Overheid* aangevraagd. Deze vergunning werd op 7 juni 2016 afgeleverd onder dossiernummer 2016/257. De vergunning voor het gebruik van een metaaldetector werd afgeleverd onder dossiernummer 2016/257(2) en 2016/257(3) op naam van Benjamino Emons en Joris Steegmans.²¹

Op 23/05/2016 werd een startvergadering georganiseerd waarop Ingrid Vanderhoydonck (*Onroerend Erfgoed*), Tim Vanderbeken (*IOED Oost*), Katleen Loos (*Wegen en Verkeer limburg*), Johan Vanderwaeren (*Wegen en Verkeer Limburg*), Roeland Drees (*Casters*) en Petra Driesen (*Aron bvba*) aanwezig waren. Tijdens deze vergadering werd overeengekomen om het meest zuidelijke deel van het onderzoeksgebied - dat in het verleden voor het winnen van leem (bakstenen) afgegraven zou zijn²² - enkel via een profielput te onderzoeken. Daarnaast werd beslist om de 4 m brede proefsleuf niet in de as van de wegenis te leggen maar op een 2-tal meter ten westen ervan. Reden hiervoor is dat wegens de helling van het terrein de zone van de toekomstige wegenis grotendeels opgehoogd zal worden, dit terwijl ten westen van de toekomstige wegenis een afwateringsgracht voorzien is.

Bij de opmaak van het sleuvenplan bleek dat twee van de te onderzoeken percelen, nl. 482 en 424b buiten de toekomstige wegenis vielen. Bij één van deze percelen (perceel 482) werd de sleuf in de wegenis, maar vlak op de rand van het perceel aangelegd. Zo kwam deze sleuf aan de oostzijde van de wegenis te liggen. Op het andere perceel (perceel 424b) werd geen sleuf voorzien. Het proefsleuvenplan werd door alle betrokken partijen goedgekeurd.

Het onderzoek, in opdracht van *Casters Algemene Ondernemingen*, stond onder leiding van projectverantwoordelijke *Joris Steegmans* en werd van 20 tot 21 juni 2016 uitgevoerd door *Joris Steegmans* en *Hanne De Langhe*. *Casters Algemene Ondernemingen* stond in voor de machinale aanleg van het vlak, *Joris Steegmans* voor de digitale opmeting van het terrein en de aanwezige sporen. *Petra Driesen* volgde de werken intern op. De site werd na het aanleggen van de proefsleuven bezocht door *Tim Vanderbeken (IOED Oost)*. Tevens werd telefonisch contact onderhouden met *Ingrid Vanderhoydonck (Onroerend erfgoed)* tijdens het aanleggen van de sleuven.

2.3 Methodiek

Voorafgaande aan het aanleggen van de proefsleuven werd steeds een proefput aangelegd gepoogd werd een zo volledig mogelijk beeld van de bodemopbouw te verkrijgen. Om de 100 m werd minimaal een profielput van minimaal 1 meter breed opgeschoond waarbij minstens 30 cm van de moederbodem zichtbaar was. In totaal gaat het om 4 profielputten. Het terrein werd onderzocht door middel van drie proefsleuven van 4 m breed met een NNO-ZZW oriëntatie. Sleuf 1 was ca. 91 m lang en was gesitueerd in het noorden van het traject, sleuf 2 en 3 waren respectievelijk 81 en 51 m lang en waren in het zuiden gesitueerd. In het zuiden werd tevens een vijfde profielput gegraven (PP5) om de bodemopbouw te kunnen bepalen, vermits vermoed werd dat hier in het verleden aan leemwinning werd gedaan. In totaal werd een oppervlakte van 907m² onderzocht.

²¹ Zie bijlage 10

²² Mondelinge mededeling Tim Vanderbeken, IOED Oost.

Er werden twee sporen geregistreerd, gecoupeerd en ingetekend op schaal 1:20. De uitgegraven sleuven werden gefotografeerd en ingemeten en met goedkeuring van de erfgoedconsulent onmiddellijk na het onderzoek gedicht. Bij de uitwerking van het onderzoek werd een databank opgesteld met een fotolijst en sporenlijst.²³ Tevens werd een gegeorefereerd overzichtsplan opgemaakt met daarop de proefsleuven, de locatie van de proefputten en de sporen.²⁴ Eveneens werden de profielen gedigitaliseerd.²⁵

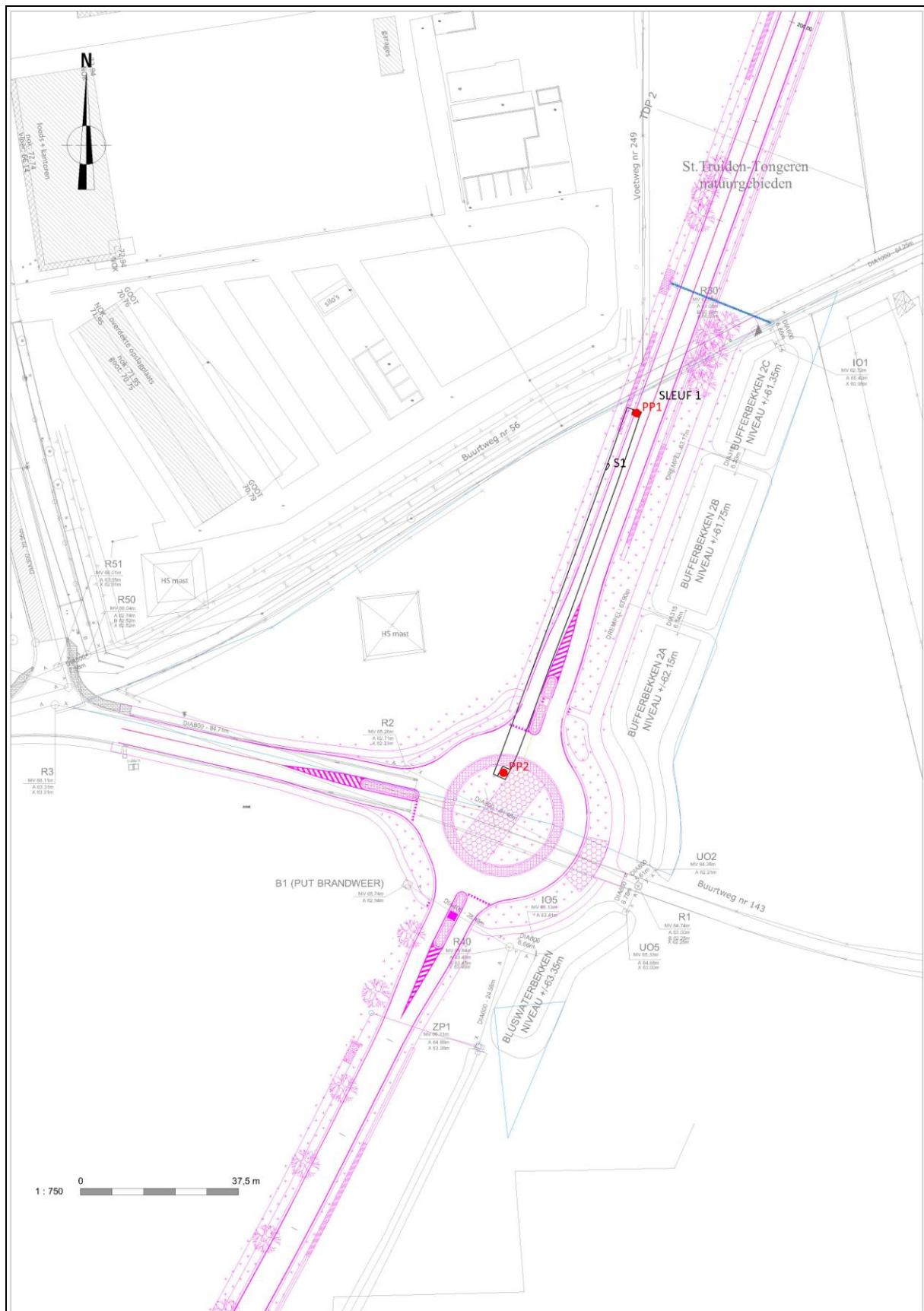
²³ Zie bijlage 4 en 5.

²⁴ Zie bijlage 6.

²⁵ Zie bijlage 9.

3. Onderzoeksresultaten

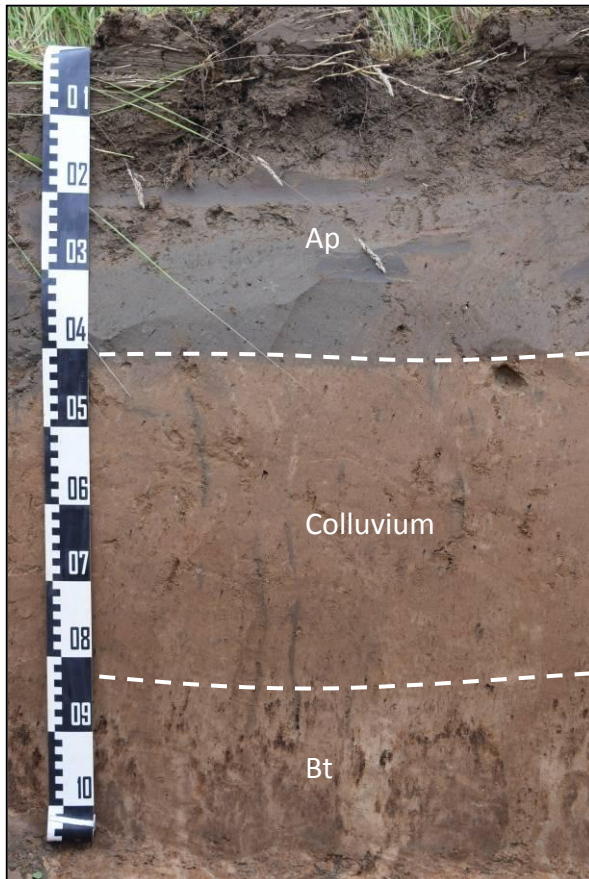

Afb. 12: Overzichtsplanning met de contouren van de toekomstige wegenis en van de sleuven, profielputten en sporen in het noorden van het traject (fase 1).

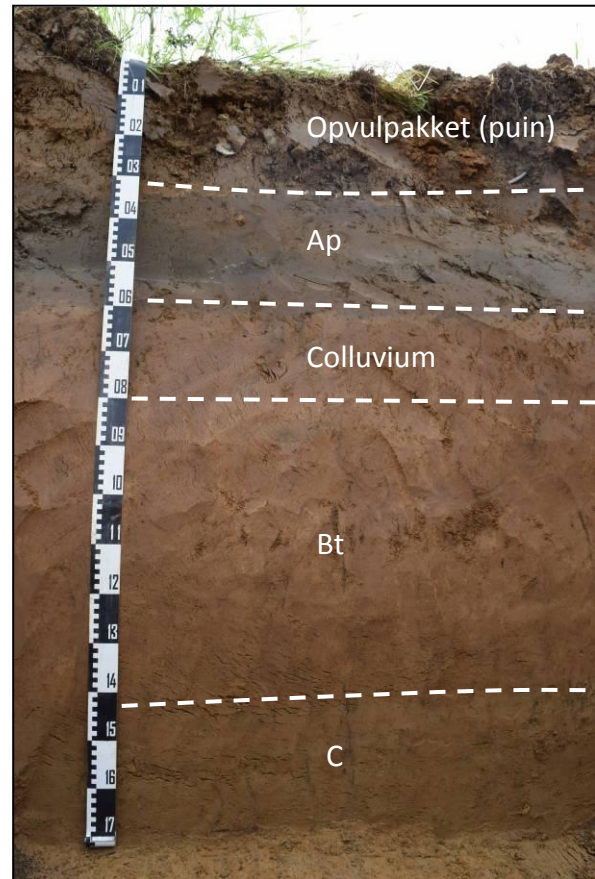

Afb. 13: Overzichtsplaan met de contouren van de toekomstige wegenis en van de sleuven, profielputten en sporen in het zuiden van het traject (fase 1).

3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein

Afb. 14: Proefput PP1 met aanduiding van de horizonen: Ap, colluvium, Bt.

Afb. 15: Proefput PP2 met aanduiding van de horizonen: Opvulpakket, Ap, colluvium, Bt, C.

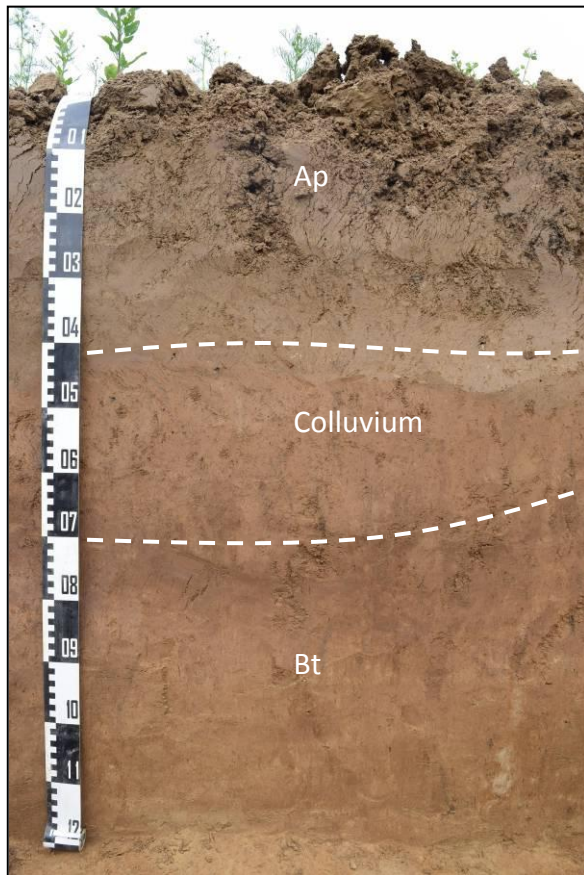
In het noorden van het terrein was een Aep-bodem aangegeven op de bodemkaart, een natte sterk gleyige leembodem zonder profielontwikkeling. Op het terrein werd ter hoogte van PP1 (sleuf 1), eerder onderaan op de helling gelegen op een hoogte van ca. 64 m TAW, een Ap-horizont waargenomen (afb. 14) tot op een diepte van ca. 40 cm, bestaande uit bruingrijze leem met bijmenging van baksteen- en houtskoolspikkels en keitjes. Hieronder bevond zich een ca. 40 cm dik pakket *colluvium* dat op een diepte van 84 cm onder het maaiveld een roestig gevlekte Bt-horizont afdekte.

PP2 was volgens de bodemkaart gesitueerd ter hoogte van de overgang van een Aep-bodem en een Aba0-bodem (een droge leembodem met textuur B-horizont). Ter hoogte van deze proefput, in het zuiden van sleuf 1 (afb. 15), werd een leembodem zonder profielontwikkeling aangetroffen. De proefput was iets hoger op de helling gesitueerd dan PP1, op een hoogte van ca. 65 m TAW. Bovenaan werd een opvulpakket met puin waargenomen, bestaande uit bruingle leem, dat een diepte bereikte van ca. 30 cm onder het maaiveld. Hieronder was de Ap aanwezig tot op een diepte van ca. 60 cm onder het maaiveld. Vervolgens was een laag *colluvium* bestaande uit bruine leem met houtskool- en baksteenspikkels en keitjes zichtbaar tot op een diepte van ca. 80 cm. Hieronder bevond zich de Bt-horizont, een bruin leempakket met oranje en beige vlekken en roestspikkels. Deze Bt-horizont reikte tot een diepte van ca. 144 cm onder het maaiveld en dekte de C-horizont met afwisselend laagjes grijze en bruingle leem af.

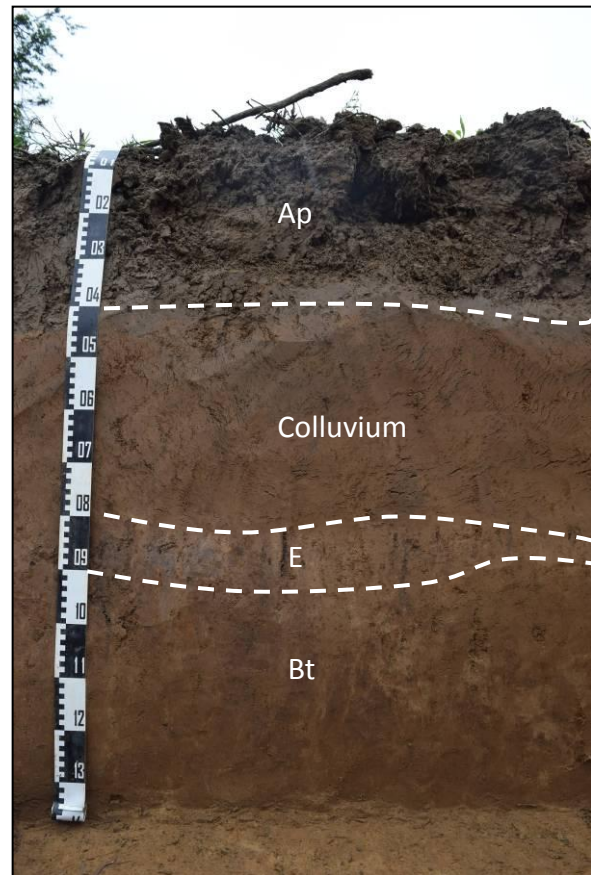
Ter hoogte van PP3 in sleuf 2 (afb. 16), centraal in het onderzoeksgebied, hoger op de helling (op een hoogte van ca. 72 m TAW) gesitueerd, gaf de bodemkaart een Abp-bodem weer, een droge leembodem zonder profielontwikkeling met een begraven textuur B-horizont die zich op een diepte van meer dan 80 cm bevindt. Op het terrein werd een Ap-horizont van ca. 42 cm diepte onder het maaiveld waargenomen. Deze bestond uit bruingrijze leem met wat bijmenging van keitjes en baksteenspikkels. Hieronder lag een pakket *colluvium* bestaande uit bruine leem met bijmenging van steenkool-, houtskool- en baksteenspikkels. Dit pakket was zichtbaar tot op een diepte van ca. 70 cm onder het maaiveld, waar de Bt-horizont begon, bestaande uit bruine

leem die naar onder toe lichter werd. Het pakket colluvium is hier dunner dan in proefput PP1, hetgeen logisch is gezien de hogere ligging van proefput PP2.

Afb. 16: Proefput PP3 met aanduiding van de horizonen: Ap, colluvium, Bt.

Afb. 17: Proefput PP4 met aanduiding van de horizonen: Ap, colluvium, E, Bt.

Ter hoogte van PP4, sleuf 3 (afb. 17), meer in het zuiden en eveneens hoger op de helling gelegen op een hoogte van ca. 72 m TAW, was op de bodemkaart een AdB-bodem zichtbaar, een droge leembodem met textuur B- of structuur B-horizont. Het betreft een complex van sterk geërodeerde Aa gronden met een weinig duidelijke of zeer dunne textuur B-horizont en gronden met een oppervlakkige ontkalkte leem (structuur B-horizont). Op het terrein werd hier echter een leembodem zonder profielontwikkeling aangetroffen, met een Ap-horizont bestaande uit bruinigrijze leem met bijmenging van houtskoolspikkels en baksteenspikkels en met een dikte van ca. 40 cm. Hieronder was een laag colluvium zichtbaar bestaande uit bruine leem met houtskoolspikkels. Deze laag was zichtbaar tot op een diepte van ca. 80 cm onder het maaiveld. Hieronder was een lichtgrijze E-horizont zichtbaar van ca. 10 cm dik die de Bt-horizont afdekte, bestaande uit bruine leem met beige vlekken en roestvlekken.

Uit de aanleg van PP5 (Afb. 18) in het zuiden van het terrein, bleek dat de oorspronkelijke bodem hier grotendeels afgegraven was. Dit sluit aan bij de reliëfwijziging die vast te stellen is op de topografische kaart van 1969 (Afb. 10). Waarom dit precies gebeurd is, is momenteel niet duidelijk. Mogelijk vond dit plaats in het kader van leemontginning (*supra*), maar hiervoor zijn tijdens het onderzoek geen directe aanwijzingen teruggevonden. Het terrein werd naderhand opnieuw aangevuld. Er werden minstens 3 opvulpakketten aangetroffen die tot op een diepte van 1,10 m diep onder het maaiveld reikten.

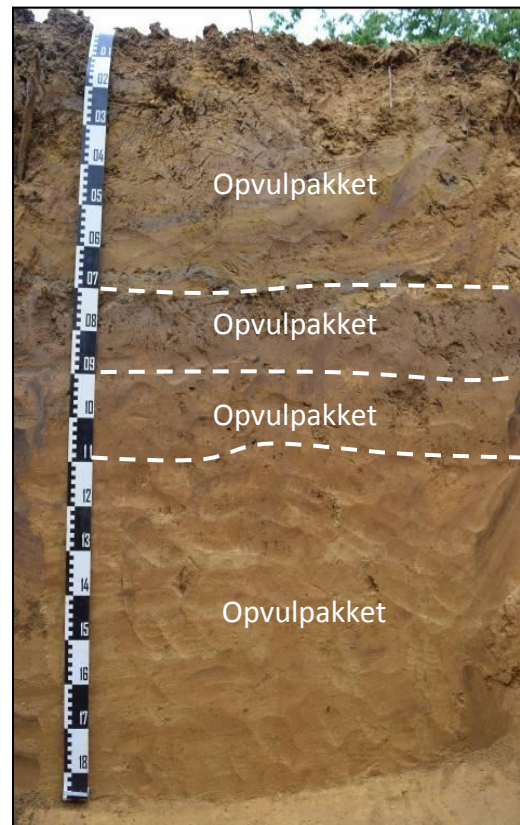
Het bovenste opvulpakket bestond uit gele leem, beneden afgewisseld met laagjes grijze klei en grijs zand. Dit opvulpakket kwam voor tot op een diepte van ca. 70 cm. Opvulpakket 2 bestond uit compacte bruinigrijze leem, vermengd met steenkoolspikkels, houtskoolspikkels en baksteenspikkels. Roestige vlekken kwamen eveneens voor. Er was vrij veel bioturbatie zichtbaar onderaan deze laag. Het opvulpakket kwam voor tot op een diepte van ca. 0,90 m. Hieronder kwam nog een compact pakket geelbruine leem voor, vermengd met steenkool, houtskoolspikkels en baksteenspikkels. Op ca. 1,10 m diepte was een compact geel leempakket zichtbaar met beige vlekken en vermenging van houtskoolspikkels.

Samengevat kan gesteld worden dat over bijna het gehele terrein een Ap-horizont van ca. 40 cm dik werd aangetroffen die een pakket colluvium afdekte dat tot ca. 40 cm dik was. Hieronder was een Bt-horizont zichtbaar vanaf een diepte van ca. 70 - 80 cm onder het maaiveld.

Ter hoogte van proefput PP4 in het zuiden van het terrein was een E-horizont onder het colluvium zichtbaar, hetgeen erop wijst dat de inwerking van erosie hier beperkt of niet aanwezig was in het verleden. Ter hoogte van de andere proefputten is de E-horizont afwezig, vermoedelijk door inwerking van erosie in het verleden.

Ter hoogte van proefput PP2 in het noorden, werd het terrein afgedekt met een puinlaag van ca. 30 cm dik, waaronder zich een Ap-horizont van ca. 30 cm dik bevond. Hieronder was een dunner pakket colluvium zichtbaar van ca. 25 cm dik, dat de Bt-horizont afdekte. Ook ter hoogte van PP3, die hoger op de helling gesitueerd is, is het pakket colluvium dunner dan elders (30 cm). De variaties in de dikte van het colluvium kunnen te wijten zijn aan de huidige topografie of aan de topografische situering van het terrein in het verleden, waarbij lager gelegen delen opgevuld werden met een pakket colluvium. De C-horizont werd aangetroffen in PP2 op een diepte van ca. 144 cm onder het maaiveld.

Afb. 18: Bodemopbouw ter hoogte van proefput PP5 met opvulpakketten.

Ter hoogte van proefput PP5 was de oorspronkelijk bodem grotendeels afgegraven, vermoedelijk voor leemwinning. Het terrein was naderhand opnieuw aangevuld met verschillende pakketten grond.

3.2 De archeologische sporen

Tijdens het onderzoek werden 2 sporen geregistreerd. Deze werden aangetroffen onder het colluvium.

Afb. 19: Spoor 1, sleuf 1 (kuil)

Afb. 20: Doorsnede van spoor 1, sleuf 1 (kuil).

Spoor 1 (sleuf 1) was een langwerpige, vaag afgelijnde, houtskoolrijke kuil van 1,49 x 0,48 x 0,12 m die werd aangetroffen in het noorden van het terrein, tegen de putwand (Afb. 19-20). Deze noordzuid-georiënteerde kuil had een lichtgrijze leemvulling met beige vlekken en bevatte veel houtskool en een kleine hoeveelheid mangaanspikkels. In doorsnede was het spoor komvormig.

Spoor 2 (sleuf 3, *afb. 21 & 22*) lag in het zuiden van het terrein – op zo'n 638 m van kuil S 1 vandaan - en was een duidelijk afgelijnde, gebioturbeerde kuil van 0,59 x 0,42 x 0,26 m. De vulling bestond uit lichtgrijze leem met donkerbruine vlekken en weinig houtskoolspikkels. In het vlak had de kuil, die westnoordwest - oostzuidoost georiënteerd was, de vorm van een afgeronde rechthoek. In doorsnede was het spoor komvormig.

Geen van de sporen leverde vondsten op. Bijgevolg kunnen de aangetroffen sporen ook niet exact gedateerd worden. Vermits de sporen aangetroffen werden onder het colluvium, kan besloten worden dat deze minstens van Romeinse oorsprong moeten zijn.

Afb. 21: Spoor 2, sleuf 3 (kuil).

Afb. 22: Doorsnede van spoor 2, sleuf 3 (kuil).

Conclusie en aanbevelingen

Op 20 en 21 juni 2016 werd door Joris Steegmans en Hanne De Langhe (ARON bvba, Tongeren) in opdracht van *Casters Algemene Ondernemingen* aan de Spelverstraat te Bilzen een archeologische prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek dienden volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

* Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

Op bijna het gehele terrein werd een Ap-horizont van ca. 40 cm dik aangetroffen die een pakket colluvium afdekte van ca. 40 cm dik. Hieronder was een Bt-horizont zichtbaar vanaf een diepte van ca. 70 - 80 cm onder het maaiveld. In het zuiden van het terrein leek in één proefput (PP4) een E-horizont van ca. 10 cm dik onder het colluvium bewaard te zijn.

Ter hoogte van PP5 in het zuiden van het terrein was de volledige oorspronkelijke bodem afgegraven, waarna het terrein werd aangevuld met verschillende opvulpakketten die zich tot 1,10 m onder het maaiveld bevonden.

* Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?

Het ontbreken van de oorspronkelijke bodem in het zuiden van het terrein sluit aan bij de die vast te stellen is op de topografische kaart van 1969 (Afb. 10). Waarom deze reliëfwijziging heeft plaatsgehad, is momenteel niet duidelijk. Mogelijk gebeurde dit in het kader van leemontginning (*supra*). Op andere plaatsen in het noorden en centraal op het terrein ontbreekt de E-horizont ten gevolge van erosie.

* Zijn er tekenen van erosie?

Ja: Het colluvium dat aanwezig is op het gehele terrein geeft aan dat de hoogste toppen in de buurt van het onderzoekstraject geërodeerd werden in het verleden. Op het onderzoeksterrein zelf ontbreekt de E-horizont in het noorden en centraal op het terrein, terwijl de B-horizont wel (deels) bewaard gebleven is, hetgeen erop wijst dat de E-horizont hier weggespoeld is.

* In hoeverre is de bodemopbouw intact?

De bodemopbouw is vrij intact ter hoogte van proefput PP4 in het zuiden van het terrein. Centraal en in het noorden van het terrein ontbreekt de E-horizont en mogelijk deels de B-horizont ten gevolge van erosie. In het uiterste zuiden ontbreekt de oorspronkelijke bodemopbouw.

* Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?

Neen.

* Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.

Ja, spoor 1 en spoor 2 waren vaag afgelijnde, houtskoolrijke kuilen die vermoedelijk minstens teruggaan tot de Romeinse periode.

* Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Beide sporen zijn antropogeen.

* Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De bewaringstoestand van de sporen was relatief slecht. Spoor 1 was vaag afgelijnd en maar deels bewaard. Tevens was er in beide sporen sprake van sterke bioturbatie.

* Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Neen.

* Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Vermits er geen vondsten werden aangetroffen, konden de sporen niet exact gedateerd worden. De bodemkundige situering van de sporen onder het colluvium maakt echter dat de sporen vermoedelijk minstens teruggaan tot de Romeinse periode.

* Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?

Neen.

* Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

Neen.

* Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;

- Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
- Wat is de omvang?
- Komen er oversnijdingen voor?
- Wat is het, geschatte, aantal individuen?

Neen.

* Kunnen de sporen gelinkt worden aan de nabijgelegen archeologische opgraving?

Mogelijk, vermits beide aangetroffen sporen vermoedelijk minstens teruggaan tot de Romeinse periode. Vermits er geen vondsten werden aangetroffen, kunnen de sporen echter niet met zekerheid in de IJzertijd of in de bronstijd gedateerd worden.

* Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?

De aanwezige sporen zijn bedekt door het aanwezige colluvium.

* Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?

Bovenaan de helling is het pakket colluvium over het algemeen dunner dan onderaan de helling.

* Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Ja: in het zuiden van het terrein kunnen sporen verdwenen zijn door leemontginning in het verleden.

* Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?

Neen.

* Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

De aangetroffen sporen waren goed bewaard, hoewel één spoor gebioturbeerd was.

* Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Beperkt. Het onderzoek waarbij in totaal 223 lopende meter sleuf werd aangelegd, leverde in totaal slechts twee kuilen op, die ver van elkaar gelegen zijn en die wegens het ontbreken van vondstmateriaal niet aan een bepaalde periode toe te wijzen zijn.

* Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

De impact van de realisatie van de omleidingsweg is eerder beperkt gezien voor de aanleg van deze weg het terrein deels opgehoogd zal worden. Daarnaast worden eventueel aanwezige sporen beschermd door het onder de bouwvoor aanwezige pakket colluvium. Enkel ten westen van de weg waar een afwateringsgreppel voorzien is, kunnen sporen vergraven worden.

Ondanks de mogelijk relatie van de aangetroffen sporen met de nabijgelegen site uit de IJzertijd, wordt voor het onderzoeksgebied geen vervolgonderzoek geadviseerd en dit omwille van de zeer lage sporendenstiteit in het onderzoeksgebied, de aard van de uit te voeren werken waarbij een deel van het terrein opgehoogd zal worden en de aanwezigheid van een pakket *colluvium* dat als een beschermende buffer zal werken voor eventueel aanwezige sporen.

* Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Nvt.

* Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

Nvt.

* Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Nvt.

* Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Nvt.

Bovenstaande aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegd gezag zijnde de afdeling Onroerend Erfgoed Vlaanderen van het Agentschap Ruimtelijke Ordening. Een definitieve beslissing tot het al of niet uitvoeren van een vervolgonderzoek ligt dan ook bij dit bevoegd gezag:

Ingrid Vanderhoydonck

Vlaams Administratief centrum
Koningin Astridlaan 50 bus 1
3500 Hasselt

Bibliografie

Baerten J. (1963) *Over het ontstaan van de stad Bilzen, Limburg* 42.

Baeyens L. (1968) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Bilzen 93W.*

De Geyter, G. (ed.) (2001), *Toelichtingen bij de geologische kaarten van België; Kaartblad 33, Sint-Truiden*, Brussel.

Denis P. (2008) *Geologie in Limburg*, p. 47.

Deville T. (2013) *Spelverstraat te Bilzen (gem. Bilzen). Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven, Condor Rapporten 101*, Bilzen.

De Winter N. & Vanderbeken T. (2009) *Bilzen: begijnhofkapel, Limburg. Het oude Land van Loon* 88/4.

Driesen P. & De Winter N. (2007) *Archeologisch onderzoek in Bilzen uitgevoerd in het kader van de herinrichting van het stadscentrum: het Camille Huysmansplein, het Deken Paquayplein en de markt, ARON-Rapport 11*, Sint-Truiden.

Driesen P. & De Winter N. (2009) *Bilzen: Marktplaats fase 2 (1), Limburg. Het oude Land van Loon* 88/4, 354-357.

Driesen P. & Senica K. (2009) *Archeologisch onderzoek in Bilzen uitgevoerd in het kader van de herinrichting van het stadscentrum: Onze-Lieve-Vrouwstraat, Omstraat en Genutstraat, ARON-Rapport 44*, Sint-Truiden

Driesen P. & De Winter N. (2010) *Bilzen: Marktplaats fase 2 (2), Limburg. Het oude Land van Loon* 89/1, 5-8.

Habermehl, D. (2014) *Opgravingen aan de Spelverstraat te Bilzen. Een nederzetting uit de IJzertijd. Zuid Nederlandse Archeologische Notities* 324, Amsterdam.

Paquay J. (1915) *Kroniek der stad Bilzen uit de 15de eeuw, Jaarboek van het Limburgsch Geschied- en Oudheidkundig Genootschap* 33.

Paquay J. 1924: *Bilzen voorheen; geschiedkundige schets*, Bilzen.

Pauwels D. (2006a) *Bilzen: de oude Hasseltsepoort*, in Creemers, G. & Vanderhoeven A. (red.) *Archeologische kroniek van Limburg 2001, Limburg. Het Oude Land van Loon* 85/1.

Pauwels D. (2006b) *Bilzen: een glimp van de middeleeuwse Pijpenpoort*, in Creemers G. & Vanderhoeven A. (red.) *Archeologische Kroniek van Limburg 2003, Limburg. Oude Land van Loon* 85/4.

Sevenants W., Devroe A. & Vannieuwenhuyze B. (2010) *Archeologische evaluatie en waardering van de abdijzite van Munsterbilzen (Bilzen, provincie Limburg), Triharch-Rapport 2010/4*, Erps-Kwerps.

Van Kerkhoven I., Deville T. & Houbrechts S. (2012) *Romboutstraat te Bilzen (gem. Bilzen). Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven, Condor Rapporten 64*, Bilzen.

Van Ranst E. & Sys C (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

Wouters W. (1994) *De Sint-Martinuskerk te Bilzen (Limb.)*. *Archaeologia Medievalis* 17.

Wouters W. & Cooremans B. (1994) *Noodonderzoek in de St.-Mauritiuskerk te Bilzen. Archeologie in Vlaanderen* IV.

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Bijlagen

Bijlage 1: Administratieve gegevens

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

Bijlage 3: Periodentabel A4

Bijlage 4: Sporenlijst

Bijlage 5: Fotolijst

Bijlage 6: BI-16-SP Profielen A3 20

Bijlage 7.1: BI-16-SP Detailplan A4 50 1

Bijlage 7.2: BI-16-SP Detailplan A4 50 2

Bijlage 8.1: BI-16-SP Ontwerpplan A3 600

Bijlage 8.2: BI-16-SP Ontwerpplan A3 750

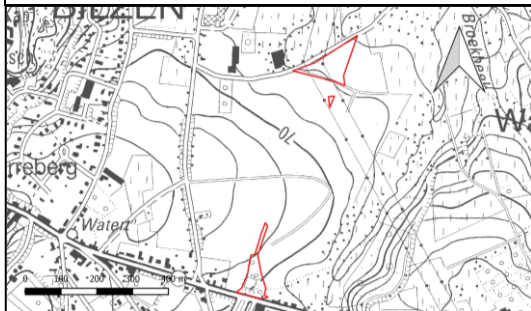
Bijlage 9.1: BI-16-SP Overzichtsplan A3 600

Bijlage 9.2: BI-16-SP Overzichtsplan A3 750

Bijlage 9.3: BI-16-SP Overzichtsplan A3 2000

Bijlage 10: Vergunning

Projectcode:	BI-16-SP
Vindplaatsnaam	Bilzen, Spelverstaat
Opdrachtgever:	Casters Algemene Ondernemingen Winterbeeklaan 23 3600 Genk
Opdrachtgevende overheid:	Onroerend Erfgoed
Uitvoerder:	ARON bvba
Vergunninghouder:	Joris Steegmans
Dossiernummer vergunning:	2016/257, 2016/257(2) en 2016/257(3)
Begin vergunning:	15 juni 2016
Einde vergunning:	Einde der werken
Aard van het onderzoek:	Archeologische prospectie met ingreep in de bodem
Begindatum onderzoek:	20 juni 2016
Einddatum onderzoek:	21 juni 2016
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Bilzen
Deelgemeente:	/
Adres:	Omleiding Spelverstraat
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, Sectie G, percelen 490E, 491d, 487c, 486a, 484, 482, 465a, 424b, 379a, 380b, 383c, 376a, 375a, 372b, 371a
Coördinaten:	X: 231840 Y: 173690
Totale oppervlakte:	1,6 ha
Te onderzoeken:	907m ²
Onderzochte oppervlakte:	907 m ²
Bodem:	Aep, Aba0, Aba1, AbB, Abp
Archeologisch depot:	Agentschap Wegen en Verkeer Limburg, Koningin Astridlaan 50 bus 4, 3500 Hasselt

Afb: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV).

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem : Bilzen, Kapittelstraat, Spelverstraat, (omleidingsweg AWV fase1)
Omschrijving van de archeologische verwachtingen:	Het traject ligt gedeeltelijk binnen het gebied van CAI locatie 164878. In 2013 vond hier een archeologische prospectie met ingreep in de bodem d.m.v proefsleuven plaats, uitgevoerd door Condor. Later dat jaar werd het terrein opgegraven door VUHbs. Er werd een nederzetting uit de IJzertijd aangetroffen met 19 gebouwen, 17 spiekers, 2 crematiegraven en meerdere kuilen, waaronder afvalkuilen (met o.a. keramiek, verbrande leem en kookstenen).
Wetenschappelijke vraagstelling m.b.t. het onderzoeksgebied:	
<ul style="list-style-type: none"> * Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding? * Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? * Zijn er tekenen van erosie? * In hoeverre is de bodemopbouw intact? * Is er sprake van een of meerdere begraven bodems? * Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. * Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? * Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? * Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? * Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? * Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? * Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzetten, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting? * Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;	<ul style="list-style-type: none"> * Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? * Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? * Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats? * Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? * Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? * Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)? * Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

<ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden? - Wat is de omvang? - Komen er oversnijdingen voor? - Wat is het, geschatte, aantal individuen? * Kunnen de sporen gelinkt worden aan de nabijgelegen archeologische opgraving? * Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen? * Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)? 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? * Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? * Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
Geplande werkzaamheden:	Realisatie van een omleidingsweg
Eventuele randvoorwaarden:	Conform de bijzondere voorwaarden

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
Ijzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

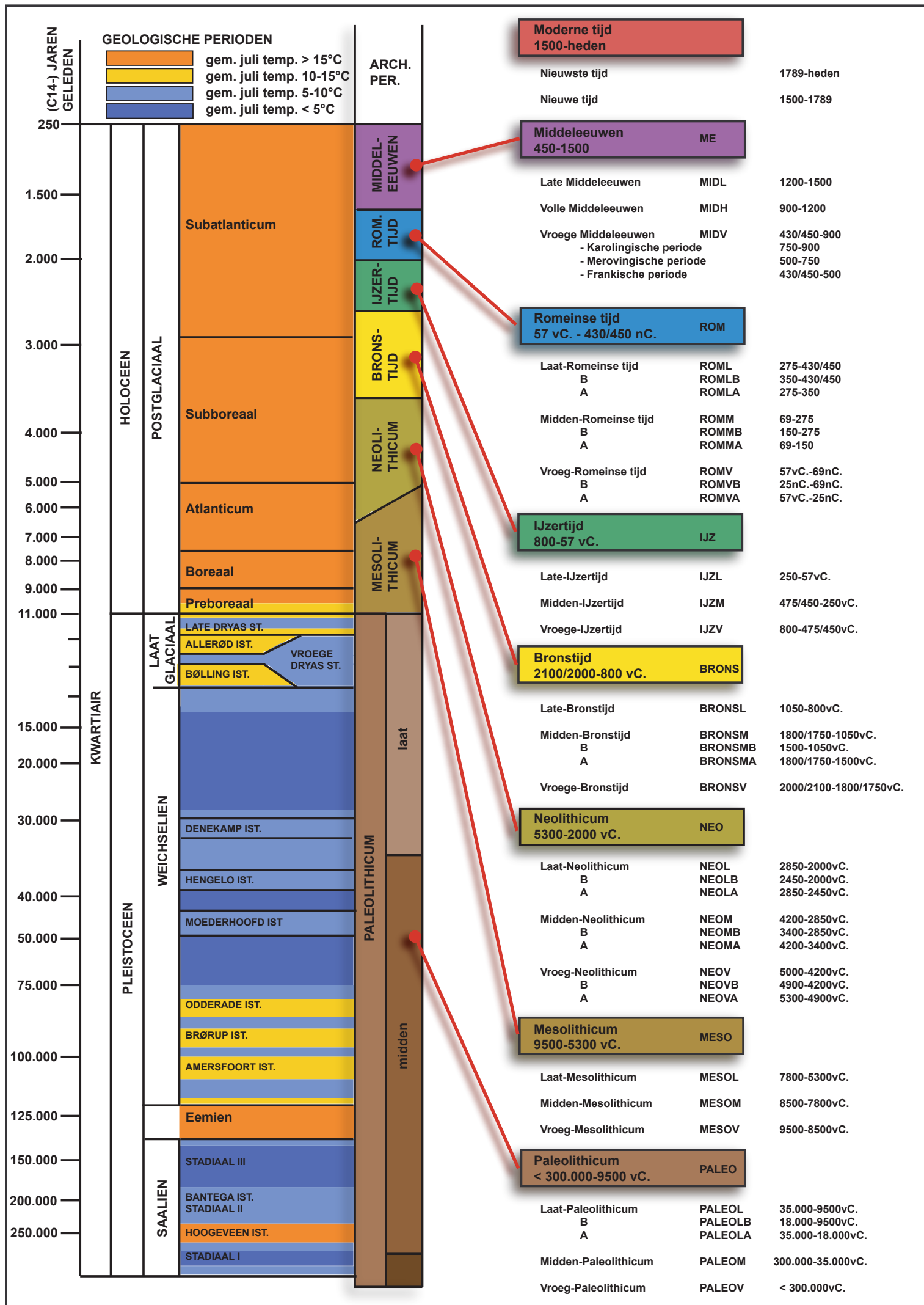
Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Materiaalcategorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	ME
Mortel	MO
Organisch	OR
Pleisterwerk	PL
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAAS-TG1
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL-TG3
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Lowlands (ROM)	LOW
Witbakkend (MIDP)	WIT

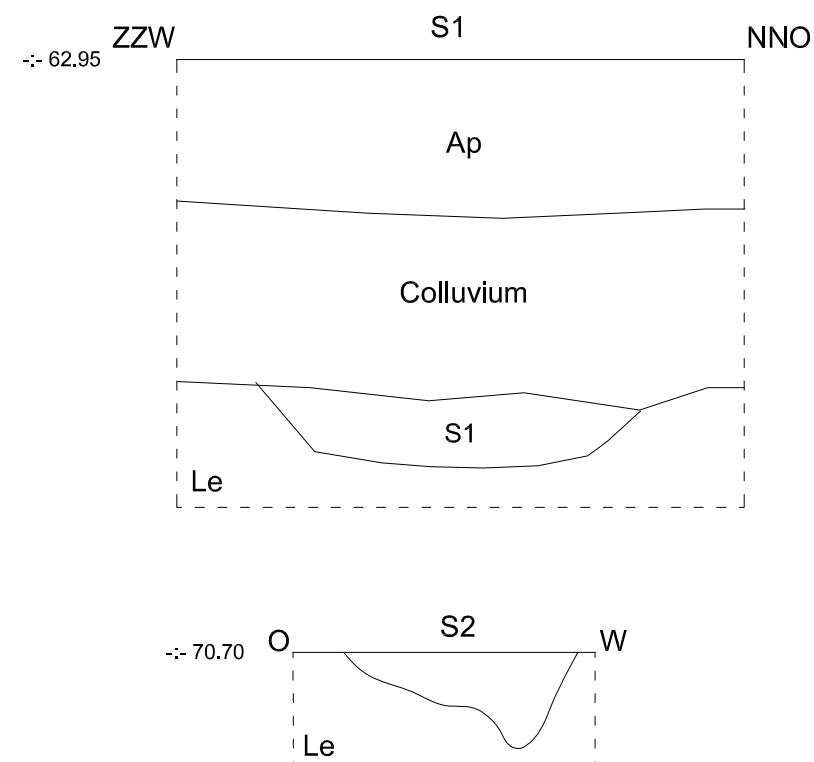
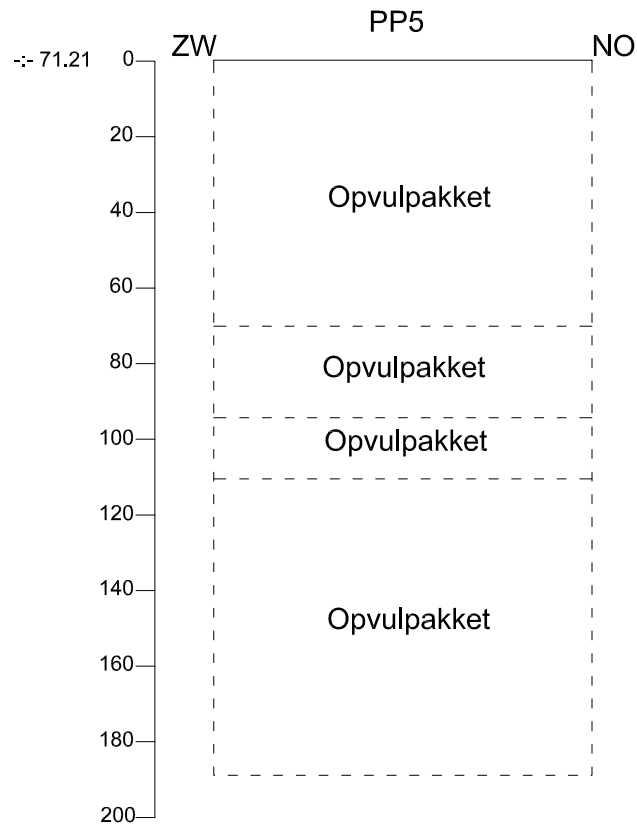
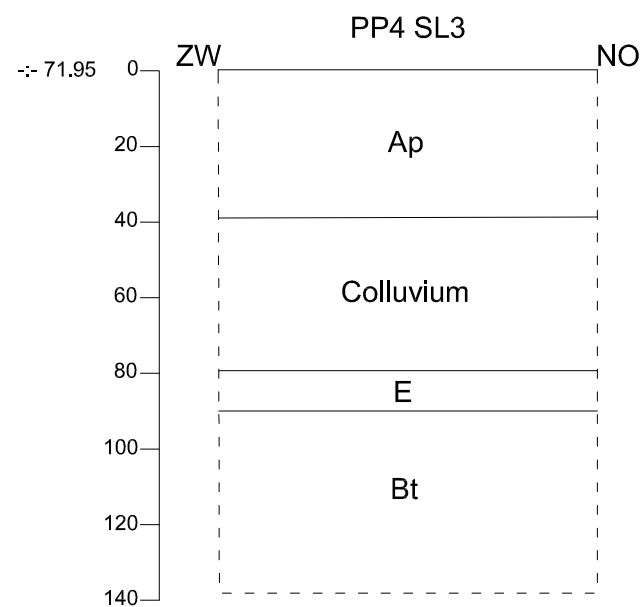
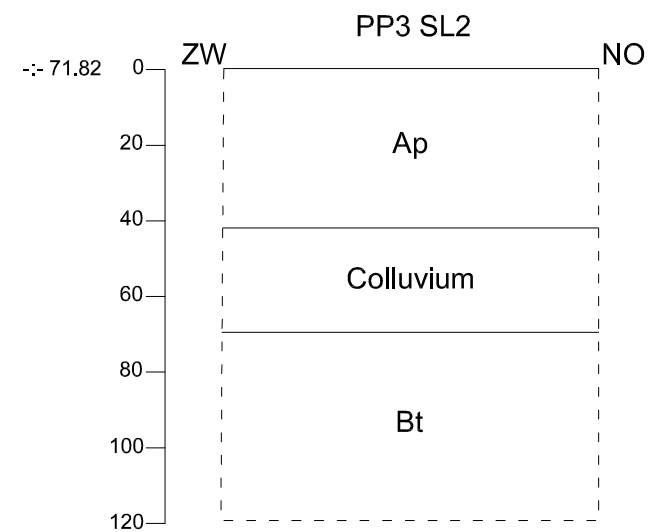
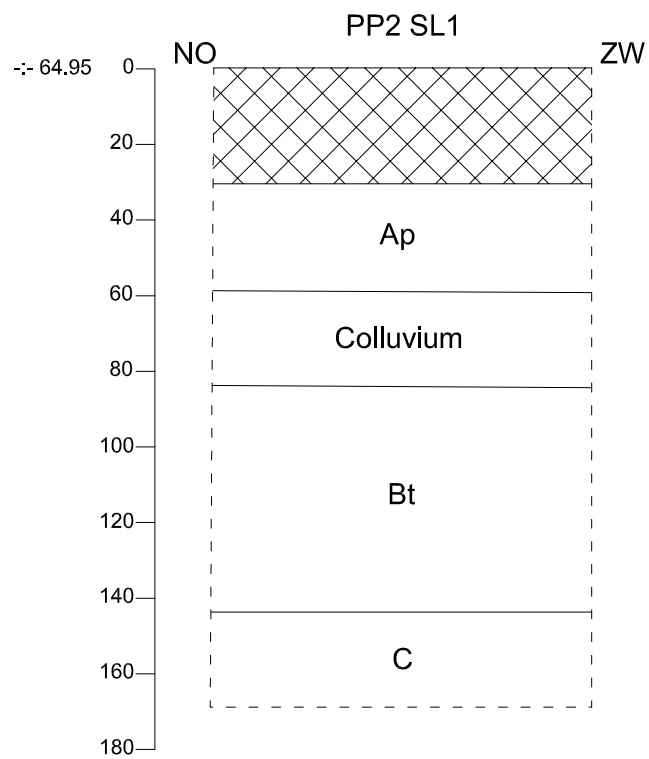
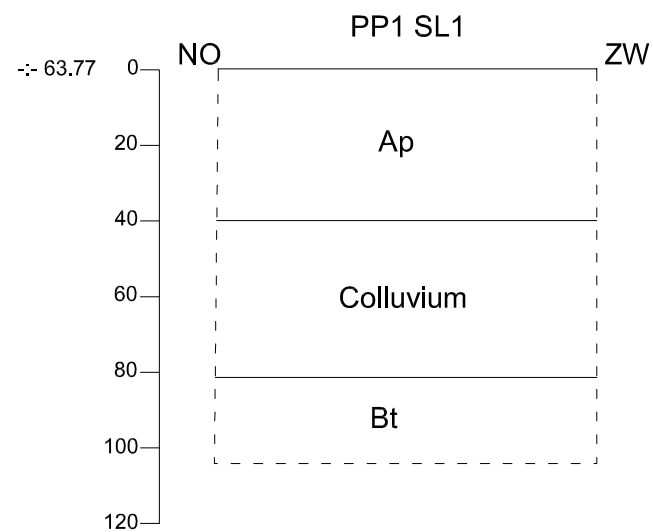

Spoornr	Laag	Werkput	Vlak	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
1	/	1	1	WAAR	Onbekend	Langwerpige, vaag afgelijnde, houtskoolrijke kuil	Langwerpig	1,49 x 0,48 x 0,12	LI GR VL BEI	Le + Sp Hk + Mn (zw)	NZ	/	/	In Moe	/
2	/	3	1	WAAR	Kuil	Rechthoekige, vrij duidelijk afgelijnde kuil met bioturbatie	Afgeronde rechthoek	0,59 x 0,42 x 0,26	LI GR VL DO BR	Le + Sp Hk	WNW- OZO	/	/	In Moe	/

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
0258	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	NO	/
0259	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	NO	/
0260	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	NO	/
0261	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	NO	/
0262	Profiel	1	/	PP1	WNW	/
0263	Profiel	1	/	PP1	WNW	/
0264	Profiel	1	/	PP1	WNW	/
0265	Detail	1	1	Bovenaanzicht S1	OZO	/
0266	Detail	1	1	Bovenaanzicht S1	OZO	/
0267	Detail	1	1	Bovenaanzicht S1	OZO	/
0268	Detail	1	1	Bovenaanzicht S1	OZO	/
0269	Detail	1	1	S1 in profiel	OZO	/
0270	Detail	1	1	S1 in profiel	OZO	/
0272	Detail	1	1	S1 in profiel	OZO	/
0273	Detail	1	1	S1 in profiel	OZO	/
0274	Overzicht	1	/	Overzicht SL1	NNO	/
0275	Overzicht	1	/	Overzicht SL1	NNO	/
0276	Overzicht	1	/	Overzicht SL1	NNO	/
0277	Overzicht	1	/	Overzicht SL1	NNO	/
0278	Profiel	1	/	PP2	WNW	/
0280	Profiel	1	/	PP2	WNW	/
0281	Profiel	1	/	PP2	WNW	/
0282	Profiel	1	/	Overzicht SL1	ZZW	/
0285	Profiel	1	/	Overzicht SL1	ZZW	/
0287	Profiel	2	/	PP3	OZO	/
0288	Profiel	2	/	PP3	OZO	/
0289	Profiel	2	/	PP3	OZO	/
0290	Werkfoto	2	/	Omgeving projectgebied	ZZO	/
0291	Werkfoto	2	/	Omgeving projectgebied	ZZO	/
0292	Werkfoto	2	/	Omgeving projectgebied	ZO	/
0293	Werkfoto	2	/	Omgeving projectgebied	NW	/
0294	Werkfoto	2	/	Omgeving projectgebied	WNW	/
0295	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	NNO	/
0296	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	NNO	/
0297	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	NNO	/
0298	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	ZZW	/
0299	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	ZZW	/
0300	Overzicht	2	/	Overzicht SL2	ZZW	/
0301	Profiel	3	/	PP4	OZO	Nummer PP niet op fotobord
0302	Profiel	3	/	PP4	OZO	/
0303	Profiel	3	/	PP4	OZO	/
0304	Detail	3	2	Bovenaanzicht S2	NNO	/
0305	Detail	3	2	Bovenaanzicht S2	NNO	/
0306	Detail	3	2	Bovenaanzicht S2	NNO	/

0307	Overzicht	3	/	Overzicht SL3	NNO	/
0308	Overzicht	3	/	Overzicht SL3	NNO	/
0309	Overzicht	3	/	Overzicht SL3	NNO	/
0310	Coupe	3	2	Coupe S2	NNW	/
0311	Coupe	3	2	Coupe S2	NNW	/
0312	Coupe	3	2	Coupe S2	NNW	/
0313	Profiel	/	/	PP5	ZO	/
0314	Profiel	/	/	PP5	ZO	/
0315	Profiel	/	/	PP5	ZO	/
0316	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	ZW	/
0317	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	Z	/
0318	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	WZW	/
0319	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	NW	/
0320	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	N	/
0321	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	O	/
0322	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	ZZW	/
0323	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	ZW	/
0324	Werkfoto	1	/	Omgeving projectgebied	WNW	/
0325	Coupe	1	1	Coupe S1	OZO	/
0326	Coupe	1	1	Coupe S1	OZO	/
0327	Coupe	1	1	Coupe S1	OZO	/
0328	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	N	/
0329	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	NW	/
0330	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	NNO	/
0331	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	ZW	/
0283	Profiel	1	/	Overzicht SL1	ZZW	/
0284	Profiel	1	/	Overzicht SL1	ZZW	/
0332	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	ZZW	/
0333	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	ZO	/
0334	Werkfoto	/	/	Omgeving projectgebied	O	/

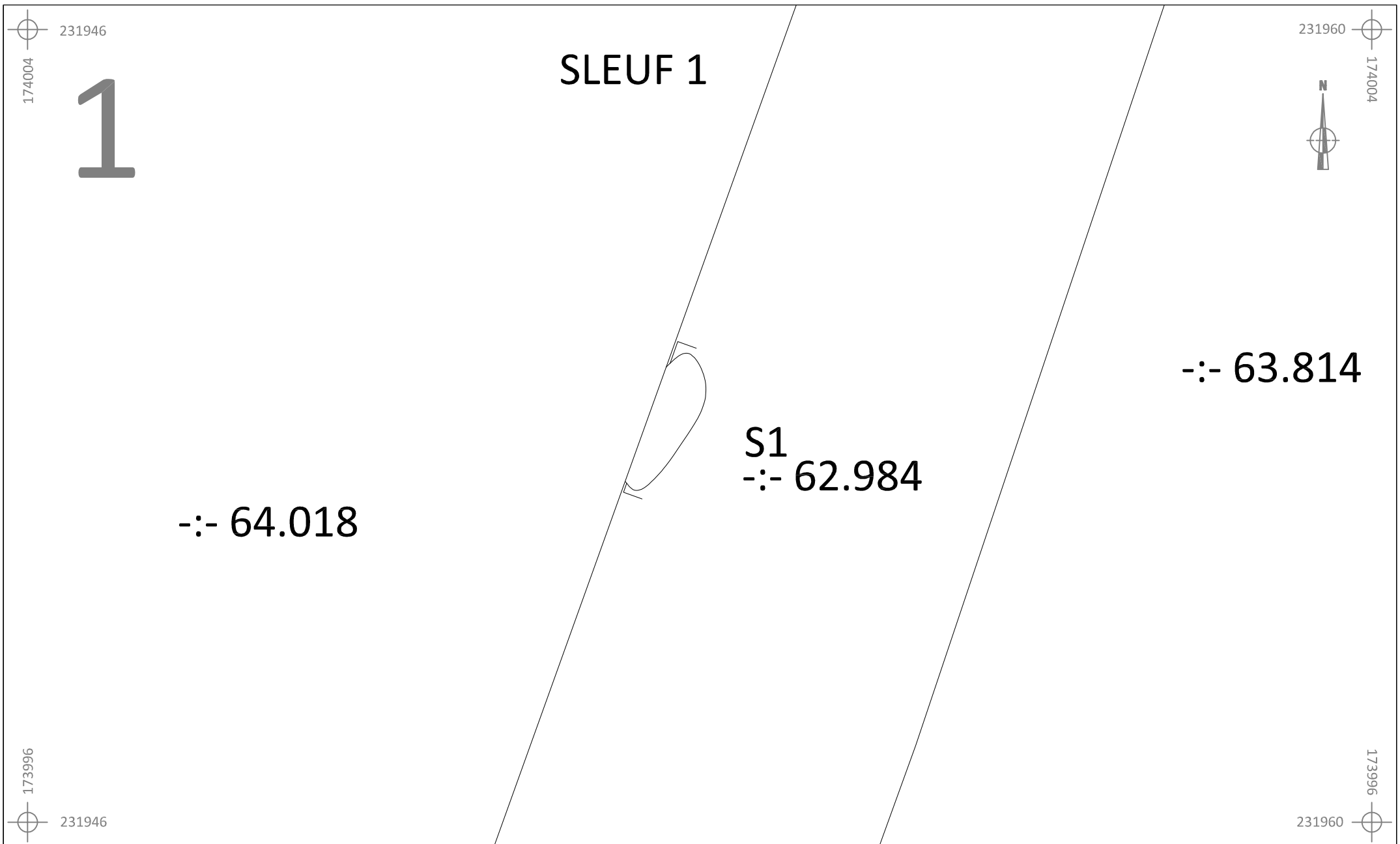

BI-16-SP

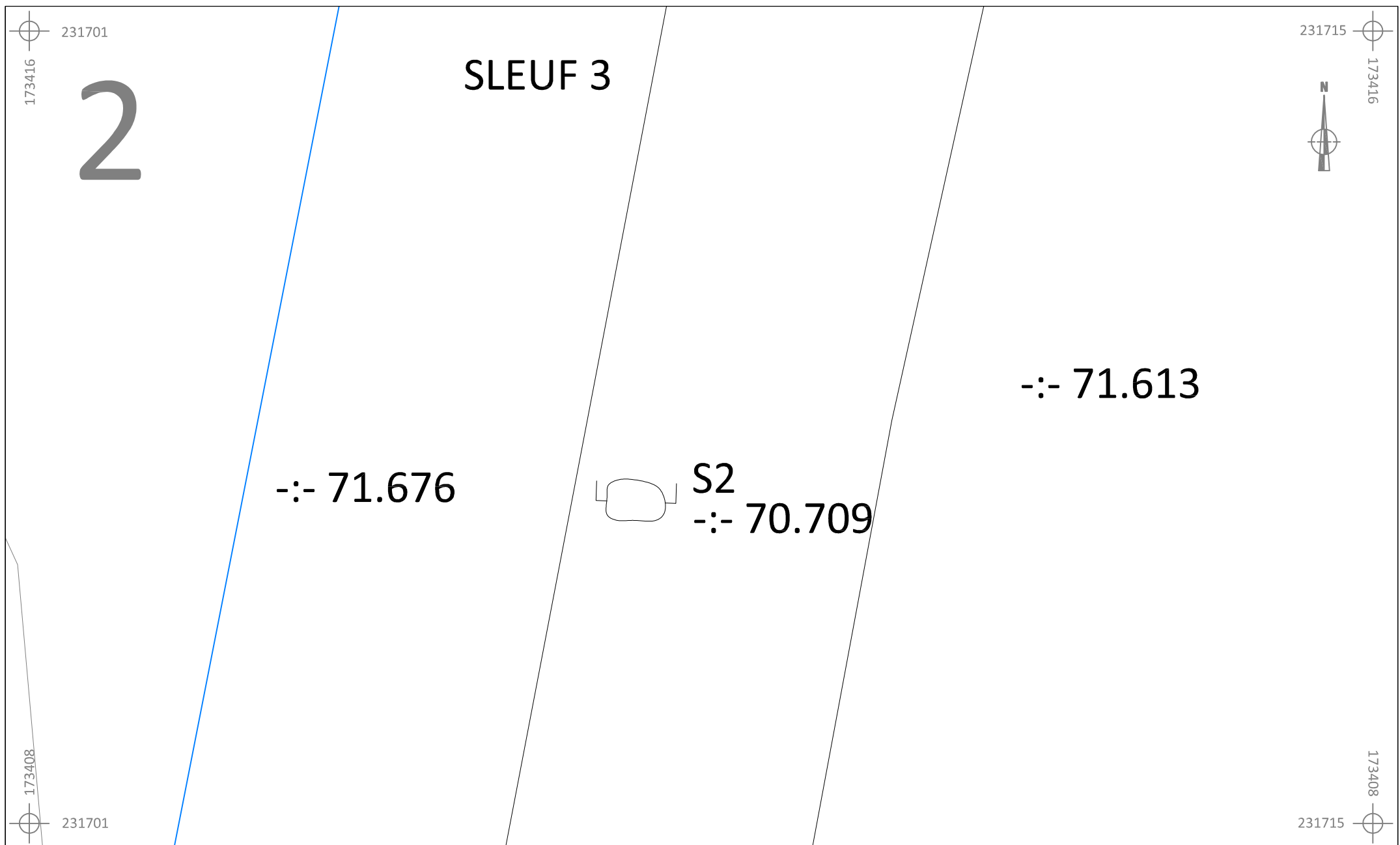
Bilzen - Spelverstraat

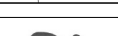

Onderwerp		Datum		Legende			
Profielen en coupe		Juni 2016			Rand coupe	Bt	Textuur B-horizont
Schaal				± 63.50	Absolute hoogte (in m TAW)	C	Moederbodem
1 : 20				Ap	Teelaarde		

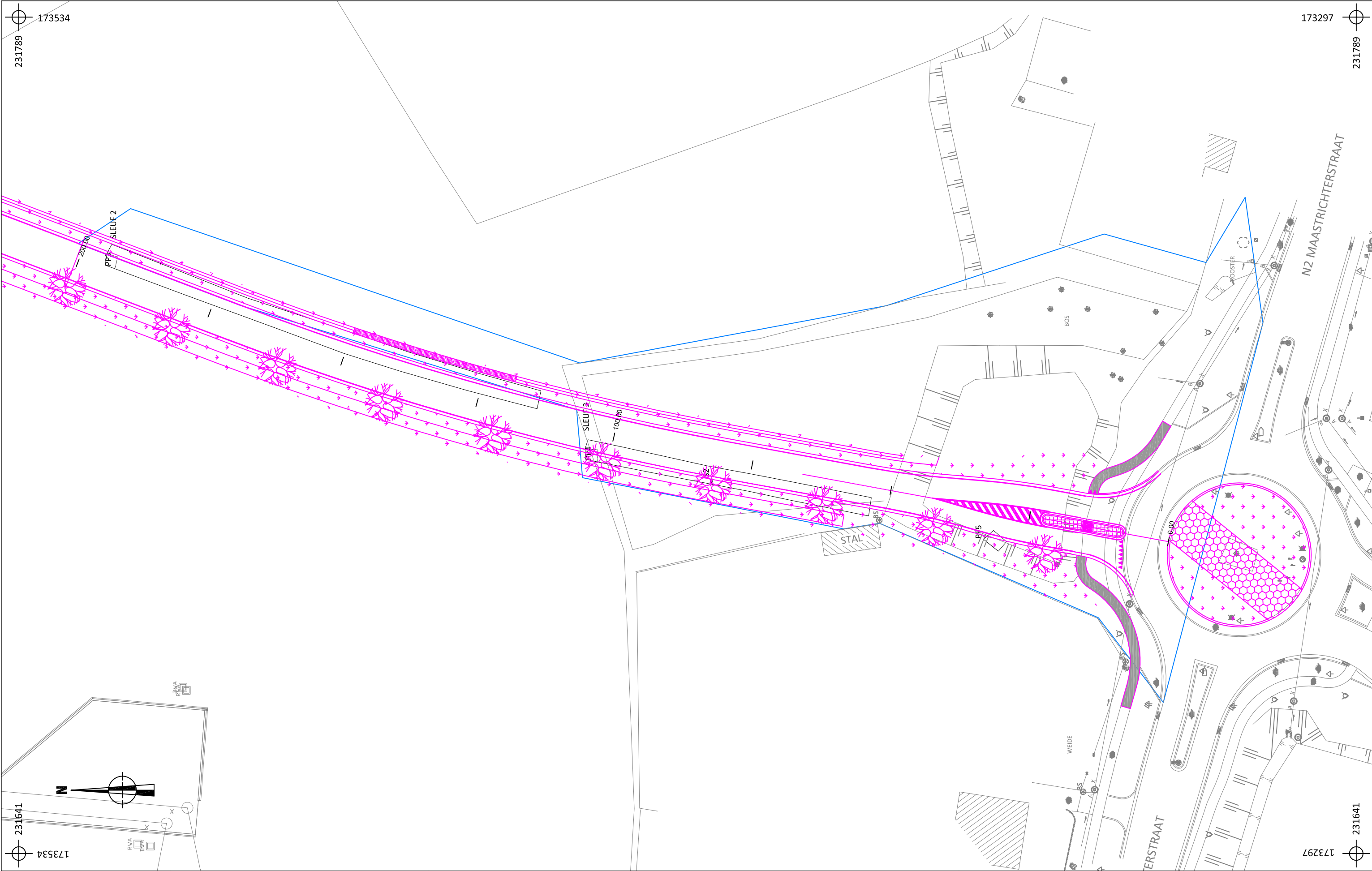

	BI-16-SP	Onderwerp	Datum		Legende		
		Detailplan	Juni 2016		 Spoorcontouren	 Coupehaken	
	Bilzen - Spelverstraat	Schaal 1 : 50			S1	Spoornummer	
					-:- 71.508	Absolute hoogte (in m TAW)	

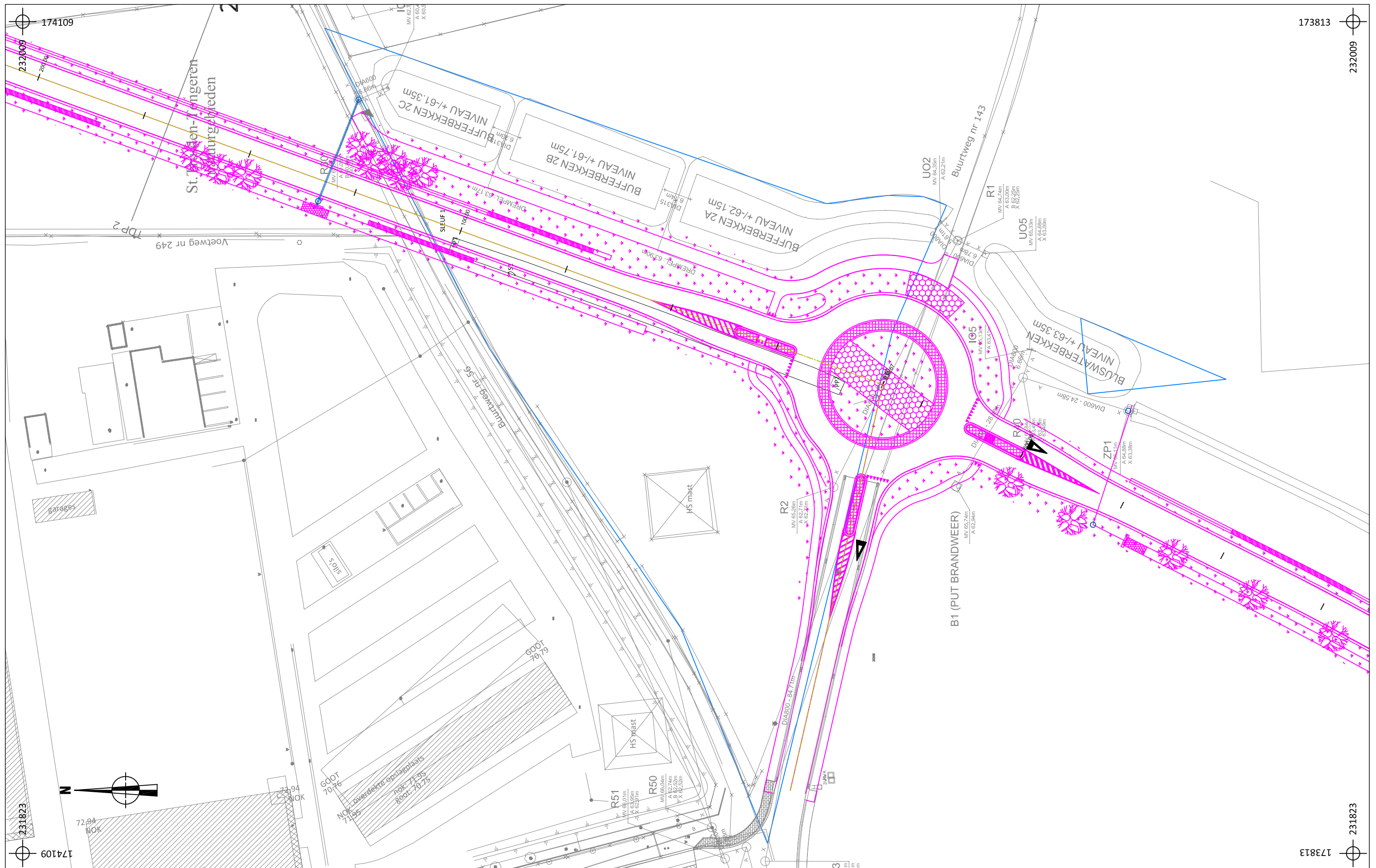

	BI-16-SP		Onderwerp	Datum	Legende			
			Detailplan	Juni 2016	 Spoorcontouren	 Coupehaken		
	Bilzen - Spelverstraat		Schaal 1 : 50		S1	Spoornummer		
					-:- 71.508	Absolute hoogte (in m TAW)		

	BI-16-SP	Onderwerp	Datum	Legende				
		Ontwerpplan	Juni 2016	 Spoorcontouren	 Coupehaken			
	Bilzen - Spelverstraat	Schaal 1 : 600			S1 -:- 71.508	Spoornummer Absolute hoogte (in m TAW)	 Ontwerp wegenis	

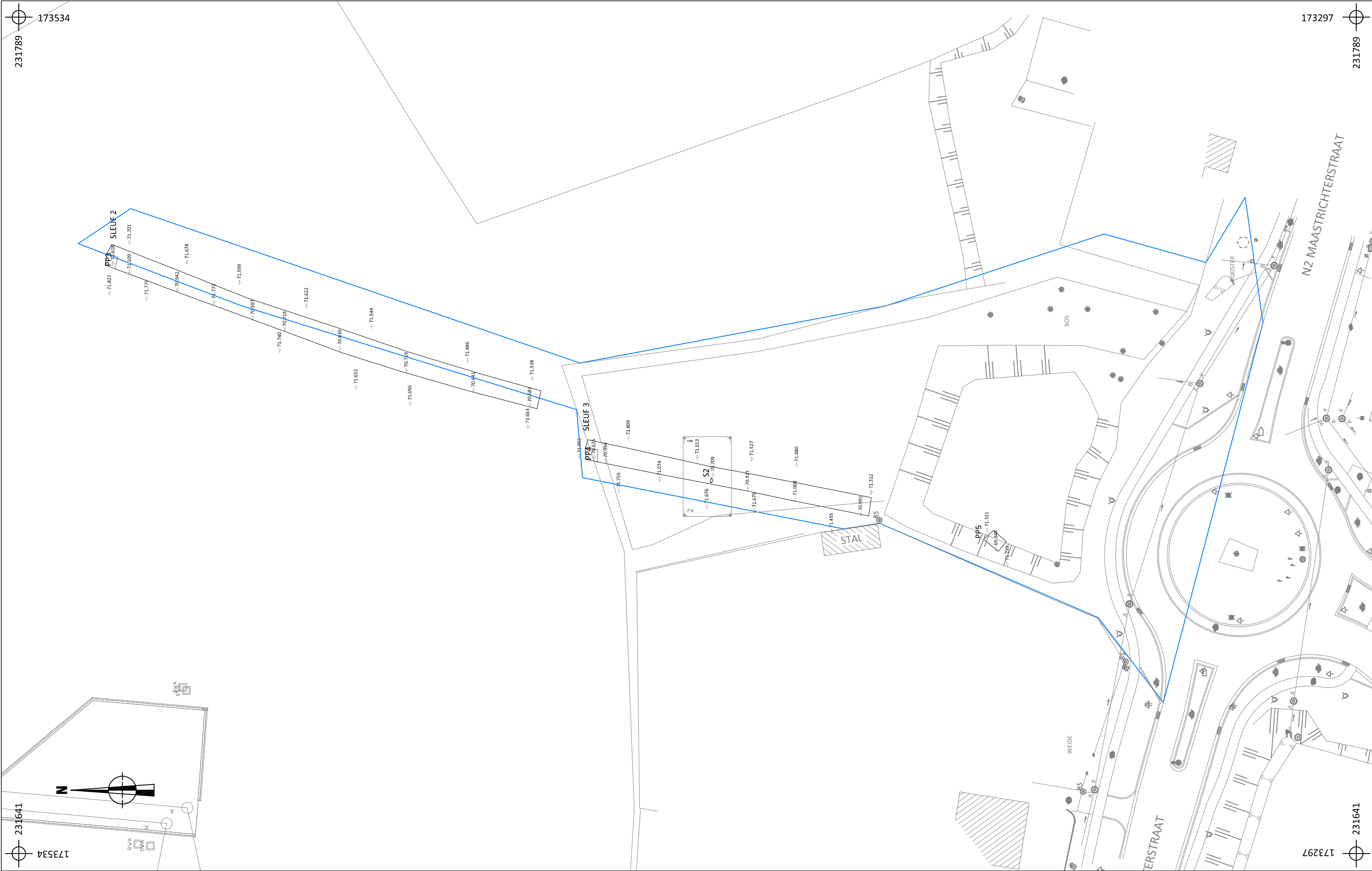

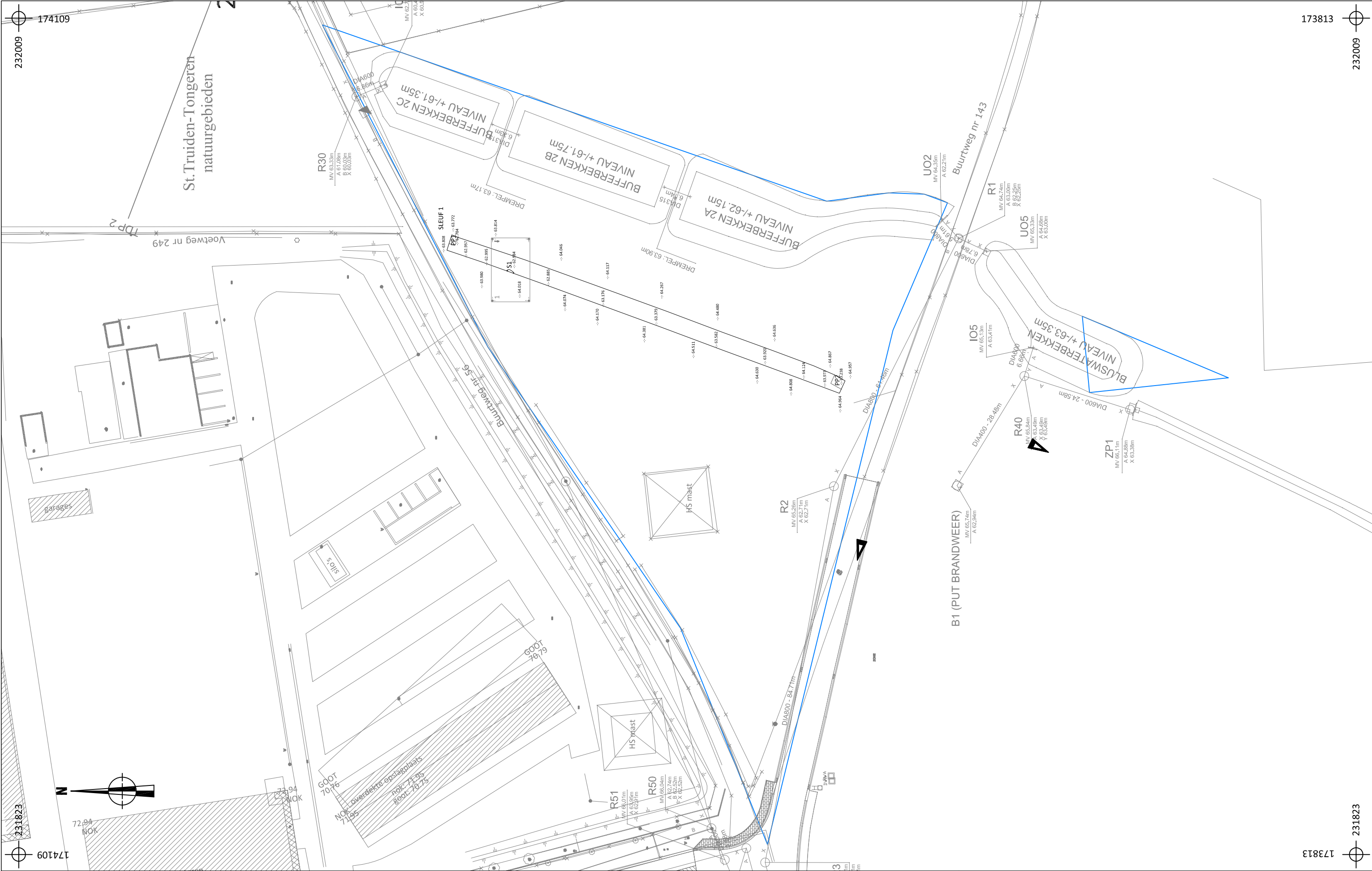
BI-16-SP

Bilzen - Spelverstraat

Onderwerp	Datum	Legende			
Ontwerpplan	Juni 2016	 Spoorcontouren	 Coupehaken		
Schaal 1 : 750 		S1 Spoornummer	 Ontwerp wegenis		
		-:- 71.508 Absolute hoogte (in m TAW)			

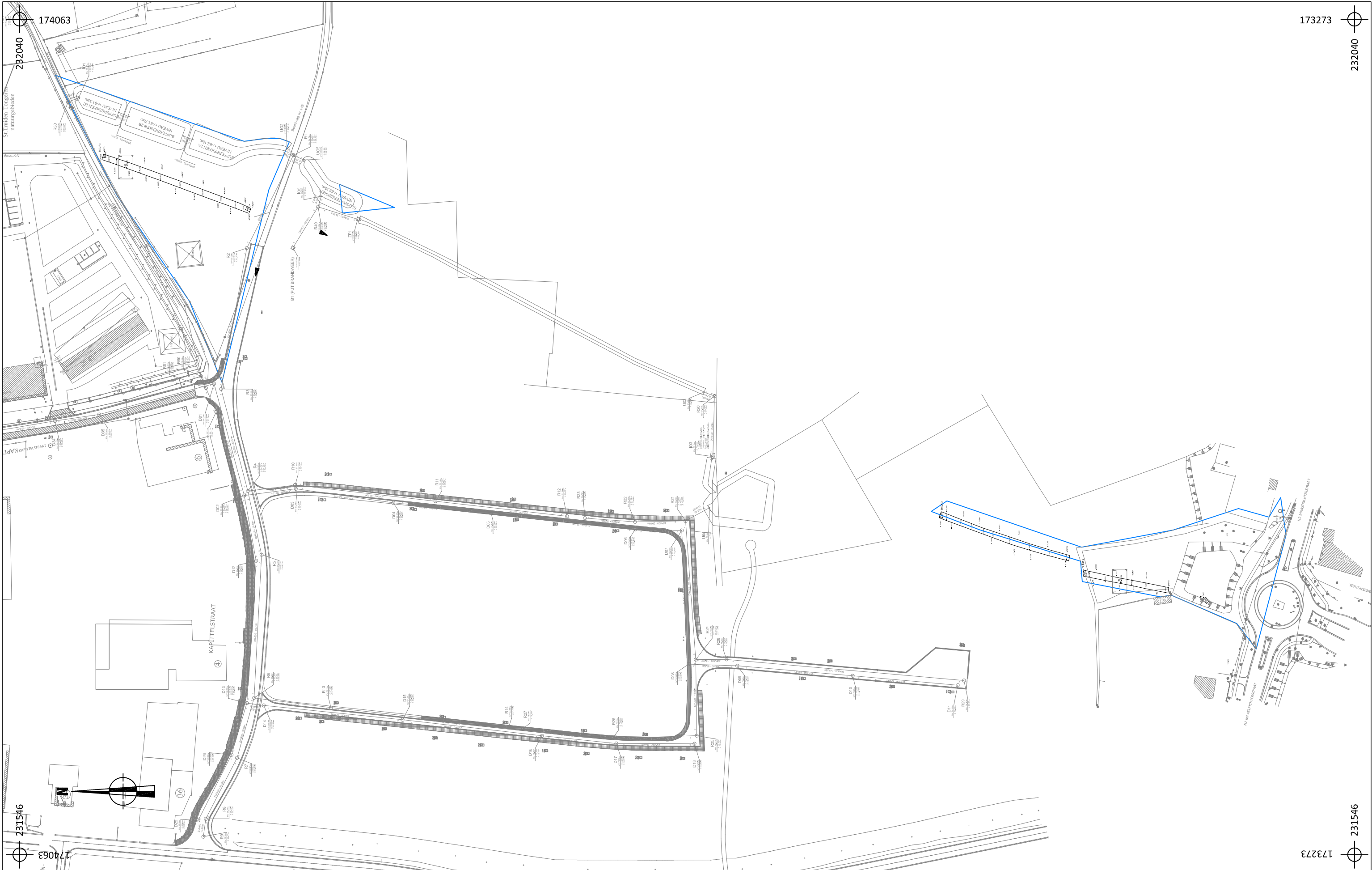

	BI-16-SP	Onderwerp	Datum		Legende			
		Overzichtsplan	Juni 2016			Spoorcontouren		Coupehaken
	Bilzen - Spelverstraat	Schaal	1 : 600		S1	Spoornummer		
					--: 71.508	Absolute hoogte (in m TAW)		

 ARON bvba	BI-16-SP	Onderwerp	Datum	Legende			
		Overzichtsplan	Juni 2016	 Spoorcontouren	 Coupehaken		
	Bilzen - Spelverstraat	Schaal 1 : 750	 0 37,5 m		S1 Spoornummer		
				-:- 71.508 Absolute hoogte (in m TAW)			

	BI-16-SP		Onderwerp	Datum		Legende			
	Bilzen - Spelverstraat		Overzichtsplan	Juni 2016			Spoorcontouren		Coupehaken
			Schaal	1 : 2000		S1	Spoornummer		
						-:- 71.508	Absolute hoogte (in m TAW)		

Agentschap Onroerend Erfgoed

Vlaamse overheid

Koning Albert II-laan 19 bus 5

1210 BRUSSEL

T 02 553 16 50

www.onroerenderfgoed.be

AANGETEKEND

ARON bvba

Joris STEEGMANS

Chris CAMMAER

Daan CELIS

Neremweg 110

3700 Tongeren

uw bericht van

27 mei 2016

vragen naar /e-mail

Werner Wouters

werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

uw kenmerk

ons kenmerk

2016/257(3)

telefoonnummer

02 553 16 39

bijlagen

datum

07 JUNI 2016

Betreft: Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector op een terrein gelegen in de gemeente **BILZEN** met adres Omleiding Spelverstraat fase 1, kadastraal gekend als afdeling 1, sectie G, percelen 490°, 491d (partim), 487c (partim), 486a, 484, 482, 466 (partim), 423b (partim), 379a, 380b, 376a, 375a, 372b, 373a en 371a (partim). Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **15 JUNI 2016** en **HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte heer,

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **27 mei 2016**.

BESLISSING

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector wordt verleend aan **Joris STEEGMANS**.

Volgens art 19 § 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 9 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het agentschap*

Vlaanderen
is erfgoed

detectoren, inzonderheid metaaldetectoren, te gebruiken om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen.

Hetzelfde artikel stelt verder: *Het gebruik van detectoren kan slechts worden vergund in het kader van een in toepassing van artikel 6, § 1, vergunde opgraving.*

Gelet op artikel 12, artikel 13 en artikel 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft genoten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen.

Onroerend Erfgoed heeft vastgesteld dat het gebruik van de metaaldetector zal plaatsvinden in het kader van de vergunde archeologische prospectie met ingreep in de bodem, waarvoor een vergunning verleend werd aan **Joris STEEGMANS** met nummer **2016/257**.

Uit de opgave van de aard van de detector (**White's Prizm III SL**) blijkt dat dit apparaat geschikt is voor het opsporen van archeologische monumenten.

BIJKOMENDE INFORMATIE

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Werner Wouters via de hoger vermelde contactgegevens.

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert
Afdelingshoofd Beheer

Agentschap Onroerend Erfgoed

Vlaamse overheid

Koning Albert II-laan 19 bus 5

1210 BRUSSEL

T 02 553 16 50

www.onroenderfgoed.be

AANGETEKEND

ARON bvba

Joris STEEGMANS

Chris CAMMAER

Daan CELIS

Neremweg 110

3700 Tongeren

uw bericht van

27 mei 2016

vragen naar/e-mail

Werner Wouters

werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

uw kenmerk

ons kenmerk

2016/257

telefoonnummer

02 553 16 39

bijlagen

1

datum

07 JUNI 2016

Betreft: Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem op een terrein gelegen in de gemeente **BILZEN** met adres Omleiding Spelverstraat fase 1, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie G, percelen 490°, 491d (partim), 487c (partim), 486a, 484, 482, 466 (partim), 423b (partim), 379a, 380b, 376a, 375a, 372b, 373a en 371a (partim)**. Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **15 JUNI 2016** en **HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte heer,

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **27 mei 2016**.

BESLISSING:

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt verleend aan **Joris STEEGMANS**.

Volgens artikel 15 § 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed (VCOE), vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier, over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren. Deze termijn kan verlengd worden met 30 dagen wanneer het agentschap het advies van de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed wenst in te winnen.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 6 § 1 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden zonder voorafgaande en schriftelijke vergunning van het agentschap archeologische opgravingen of graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen, uit te voeren.*

Gelet op artikel 12, artikel 13, artikel 14 en artikel 15 §2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en –methoden heeft genoten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het uitgevoerd hebben van minstens 15 prospecties met ingreep in de bodem, waarvan minstens 15 op leembodem.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem is verantwoord gezien de aanwezige archeologische monumenten op korte termijn bedreigd zijn door de aanleg van een omleidingsweg.

Gezien het voorgestelde personeelsplan waarbij minstens **2 archeologen permanent en een gediplomeerd bodemkundige worden ingezet**, de voorziene financiering en de vooropgestelde uitvoeringstermijn van minimum **5 werkdagen** zijn voldoende middelen, infrastructuur en personeel beschikbaar om de archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit te voeren en af te werken.

Het onderzoek van de voorgestelde prospectiestrategie toont aan dat deze op voldoende wijze tegemoet komt aan de aard van de te onderzoeken site, de archeologische verwachtingen en de te beantwoorden vraagstellingen.

De begeleiding door **IOED Oost** als intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst waarborgt voldoende expertise inzake regiokennis.

Het voorstel van publicatie via ARON-rapporten tegen 31 december 2016 voldoet aan de verplichting om de resultaten van het onderzoek binnen een redelijke termijn kenbaar te maken.

Gelet op het gegeven dat de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning werd ingediend op **10 september 2015**, vormt dit geen weigeringsgrond voor deze vergunning, conform artikel 13.3.13 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.

De stedenbouwkundige vergunning werd toegekend op **24 maart 2016**, wat een rechtsgrond biedt voor de uitvoerbaarheid van deze vergunning.

